Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 120 (6. 819) 1989 йил 26 май, жума Баҳоси 3 тийин

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ГРУППАЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

24 май куни Кремлда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев раислигида СССР халқ депутатлари группалари вакилларининг йиғилиши бўлди. СССР халқ депутатларининг мазкур ишчи органи СССР халқ депутатларининг съездида ҳал этиладиган масалаларни дастлабки тарзда кўриб чиқиш учун тузилган. Съездга тайёргарлик даврида иттифоқдош республикаларда, тегишли республикаларда яшайдиган ва ишлайдиган депутатларнинг кенгашларида шу йиғилиш составига вакиллар кўрсатилган эди.

Йиғилишда съезднинг кун тартиби ва иш тартиби масалалари, съездда сайланадиган ёки тасдиқланадиган СССР Олий Советининг состави тўғрисидаги, олий мансабдор шахсларнинг номзодлари тўғрисидаги таклифлар, СССР халқ депутатлари съездини ўтказишни уюштириш билан боғлиқ бўлган бошқа масалалар кўриб чиқилди.

(ТАСС).

ИСТИҚБОЛ ЙЎЛЛАРИ

МОСКВАДА СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЕЗДИ ОЧИЛДИ

25 май куни соат 10 да Кремлдаги Съездлар саройида СССР халқ депутатлари съезди иш бошлади.

Марказий сайлов комиссиясининг раиси **В. П. Орлов** съездни очар экан, депутатларни мамлакатимиз давлат ҳокимиятининг олий органига сайланишлари, совет халқи уларга катта ишонч билдирганлиги билан марказий сайлов комиссияси номидан самимий қутлади. Сайлов ва унга тайёргарлик, деб таъкидлади нотиқ, ҳозиргача мисли кўрилмаган ошкоралик ва очиқ-ойдинлик шароитида, меҳнаткашларнинг сиёсий активлиги жўш уриб турган бир вақтда ўтди. Буни 26 март якшанба куни алоҳида куч билан тасдиқлади, шу куни 172 миллиондан кўпроқ совет кишилари, рўйхатларга киритилган барча сайловчиларнинг қарийб 90 проценти ижтимоий фикрнинг барча қирраларини ифода этиб, қайта қуришни қўллаб-қувватлаш учун сайлов участкаларига келдилар.

Сайлов қайта қуриш умумхалқ иши бўлиб қолганлигини кўрсатди. Совет кишилари қайта қуришни янада чуқурлаштиришни, ҳаётнинг барча соҳаларида янгилик сари ўзгаришлар тезроқ бўлишини маъқулладилар. Сайлов янгичалиги, омманинг манфаатдорлиги, юксаклиги, жонкуярлиги билан қайта қуриш қиёфасини тўлдирди ва бойитди. Сайлов демократиянинг тараққиётида принципиал аҳамиятга молик қадам бўлди, у жамиятимизни партия XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси белгилаб берган йўлдан олға силжитди.

Сайлов халқ Ленин партияси тимсолида совет жамиятини жипслаштиришга, уни бирлаштиришга етилган муаммоларни ҳал этиш ва қийинчиликларни бартараф қилишнинг самарали йўлларини топишга қодир бўлган кучни кўраётганини тасдиқлади.

Коммунистик партия, унинг янгиланиш йўли фойдасига бу қадар қудратли умумхалқ референдуми илгари бизда сира бўлмаган эди. Бугун шуни айтиш мумкинки, бўлиб ўтган сайлов сиёсий система ислоҳотини амалга ошириш, халқ ҳокимиятини қарор топтиришга қўшилган йирик ҳисса бўлди. Сайлов совет демократиясини сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарди ва бу сайлов социалистик давлатимиз тарихига бутун ижтимоий ҳаёт тараққиётининг энг муҳим довонларидан бири бўлиб киради.

Сайлов кампанияси давомида совет халқи ноёб сиёсий тажриба орттирди. Миллионлаб сайловчилар ўз овози мамлакат ижтимоий-сиёсий тараққиётидаги салмоқли давлат вазифаларини ҳал этишда катта аҳамиятга эга бўлишини эндигина чинакамига ҳис қилдилар.

Бу галги сайлов кампанияси бир текис манзарани кўрсатгани йўқ, у жамиятимизда мавжуд бўлган позициялар, нуқтаи назарлар, фикрларнинг бутун хилма-хиллигини акс эттирди. У ўзига хос синов майдони бўлдики, бу майдонда СССР Конституциясининг янги қоидалари биринчи бор ҳаракатга келтирилди, сайлов тўғрисидаги принципиал янги қонун синаб кўрилди. Умуман бу қонун сайловни чинакам демократик асосда ўтказиш, сайлов соҳасида янги тажриба орттириш имконини берди.

Шу билан бирга, меҳнат коллективларидаги сайловолди йиғилишларида, оммавий ахборот воситаларида қонунда белгиланган айрим нормалар ва тартиб-қоидаларга тузатиш киритиш зарурлиги тўғрисидаги истаклар билдирилди. Бу истакларнинг ҳаммаси диққатга сазовор бўлиб, уларни таҳлил этиш лозим. Марказий сайлов комиссияси номига шу масалалар юзасидан келган ҳамма таклифларни комиссия СССР Олий Советига топширади.

Нотиқ сайланган 2249 СССР халқ депутатидан съездда 2155 халқ депутати ҳозир бўлганини маълум қилди. Сайловнинг натижалари тўғрисидаги, депутатларнинг состави ҳақидаги батафсил маълумотларни съезд сайлайдиган мандат комиссияси маълум қилади ва марказий сайлов комиссияси депутатларнинг ваколатларини текшириш учун зарур бўлган ҳамма ҳужжатларни шу комиссияга топширади, деди у.

Бу залда, деди сўзини давом эттириб нотиқ, ҳозир ишчилар, колхозчилар, ишлаб чиқариш командирлари, олимлар, маданият арбоблари, ҳарбий хизматчилар, турли касб ва турли авлодларга мансуб кишилар ўтиришибди. Депутатларнинг состави мамлакатимизнинг кўпмиллатли характерини акс эттиради. Улар орасида 65 миллат ва элатнинг намояндалари бор. Ҳозирги депутатлар корпуси умумдавлат аҳамиятига молик бўлган вазифаларни ҳал этиши лозим. Бу вазифаларни Конституциямиз аввало халқ депутатлари съезди зиммасига юклаган давлат ҳокимиятининг олий органи бўлган съезд СССР ихтиёридаги ҳар қандай масалани кўриб чиқиш ҳуқуқига эгадир, у Олий Совет, бошқа ҳамма давлат органлари фаолиятининг бош йўлини белгилаб беради.

Ҳозир барча меҳнаткашларнинг диққат-эътибори ва фикри-зикри СССР халқ депутатлари съездига қаратилган. Ундан умид катта. Аввало, қайта қуришни янада давом эттириш билан боғлиқ бўлган ва одамларни тўлқинлантираётган саволларга жавоб берилиши лозим. Сайловчилар депутатларга депутатлик мандатлари билан бирга, энг яхши турмушга, гуллаб-яшнаб борадиган ва қудратли Совет социалистик давлатига бўлган ўз ишончларини ҳам топширганлар.

Халқ депутатлари съезди халқнинг орзу-умидларини оқлайди, ҳар бир депутат жамиятимизнинг социал-иқтисодий ва маънавий тараққиётининг янги босқичларига эришишга қаратилган биргаликдаги куч-ғайратларга ўз тажрибаси, ақл-заковати ва меҳнати билан ҳисса қўшади, деб ишонч билдирди нотиқ.

СССР Конституциясининг 110-моддасига мувофиқ, В. П. Орлов Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи халқ депутатлари съездининг биринчи мажлисини очиқ деб эълон қилди.

СССР халқ депутатлари съезд президиумини 18 кишидан иборат қилиб сайлайдилар. Съезд Президиумига СССР Олий Совети Президиумининг Раиси, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат А. И. Лукьянов, Марказий сайлов комиссиясининг раиси В. П. Орлов ва ҳар бир иттифоқдош республикадан биттадан вакил сайландилар.

Съездда раислик қилиш СССР халқ депутати **М. С. Горбачевга** топширилади. Билдирилган ишонч учун съезд президиуми номидан сизларга миннатдорчилик изҳор этишга ижозат бергайсизлар, дейди у. Кемамизни эзгу мақсад сари муваффақиятли бошқариб бориш учун тўла ҳамкорликда ишлашга ҳаракат қиламиз. Биз съезднинг кун тартиби ва иш тартибини тасдиқлашимиз лозим. СССР халқ депутатларига, съездга шуни маълум қилмоқчиманки, кеча делегацияларнинг вакиллари — 446 киши тўққиз соат мобайнида мажлис ўтказишди. Таклифлар тайёрлаш учун бу масалаларни жуда синчиклаб муҳокама қилдик.

Съезднинг тасдиқлаши учун қуйидаги масалаларни ўз ичига оладиган съезднинг кун тартиби ва иш тартиби таклиф этилади:

1. Съезднинг мандат комиссиясини сайлаш.
2. СССР Олий Совети Раисини сайлаш.
3. СССР Олий Советини сайлаш.
4. СССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосарини сайлаш.
5. СССР ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишлари тўғрисида. Докладчи — СССР Олий Советининг Раиси.
6. СССР ҳукуматининг келгусидаги фаолият программаси. Докладчи — СССР Министрлар Советининг Раиси.
7. СССР Министрлар Совети Раисини тасдиқлаш.
8. СССР Конституцион назорат комитетини сайлаш.
9. СССР Халқ контроли комитетининг раисини, СССР Олий Судининг Раисини, СССР Бош прокурорини, СССР Бош давлат арбитрини тасдиқлаш.
10. Бошқа масалалар.

Съезднинг кун тартиби ва иш тартибини муҳокама қилиш чоғида депутатлардан **Н. А. Назарбаев, А. Д. Сахаров, Г. Х. Попов, Е. Н. Мешалкин, Р. К. Шчедрин, В. Н. Беляев, А. Г. Костенюк, Ю. Ю. Болдирев** сўзга чиқдилар.

Масалаларни кўриб чиқиш тартибини ўзгартириш тўғрисида таклифлар киритилди, жумладан аввалига докладларни тинглаб, уларни муҳокама қилиш, сўнгра эса СССР Олий Совети Раиси билан СССР Олий Советини сайлаш таклиф этилди. Иккинчи томондан, бир қанча нотиқлар съезднинг кун тартиби ва иш тартиби делегациялар вакилларининг кеча бўлиб ўтган кенгашида қай ҳолда таклиф этилган бўлса, худди шу ҳолда асосли эканлигини таъкидладилар.

Депутатлар очиқ овоз бериш натижаларини ҳисоблаб чиқиш тартибини ва овозларни санайдиган группани тасдиқлайдилар.

Овозга қўйиш натижасида съездга таклиф этилган съезднинг кун тартиби ва иш тартиби овозларнинг ғоят кўпчилиги билан қабул қилинади (379 депутат қарши овоз берди ва 9 депутат бетараф қолди).

Депутатлар съезд мажлисининг вақт регламентини кўриб чиқишга ўтадилар. Ушбу масала юзасидан **К. А. Антанавичюс, В. В. Ландсбергис, А. В. Левашев, А. А. Плотинекс, С. Б. Станкевич, Ю. Р. Боярс, А. Е. Себенцов, Г. М. Курочка, А. М. Адамович, А. Н. Саунин, К. Д. Лубенченко, А. Д. Сахаров, В. И. Ревнивцев, Б. В. Гидаспов, А. П. Айдак** сўзга чиқдилар.

Мунозарадан кейин вақт регламенти тасдиқланади, бунда 17 киши бетараф қолди.

Съезд СССР халқ депутатларининг ваколатларини текшириш учун мандат комиссиясини сайлади.

Биринчи мажлисда депутатлар Тбилисида ҳалок бўлганларнинг хотирасини ўринларидан туриб ҳурмат билан эсга олдилар.

Депутат **В. Ф. Толпежников** депутатлик сўрови билан чиқди. У ўз сайловчиларининг топшириғига биноан Тбилисида 9 апрель куни тинч намойишчиларни калтаклаш ва уларга қарши заҳарли моддалар ишлатиш тўғрисида буйруқ берган кишиларнинг номларини съездга билдиришни талаб қилди.

Съезднинг биринчи мажлиси ўз ишини тамомлади.

(ТАСС).

МОСКВА. 25 майда Кремлнинг Съездлар саройида СССР халқ депутатлари съезди ўз ишини бошлади. Суратда: съезднинг биринчи мажлиси пайти.

ТАСС — ЎзТАГ телефотоси.

ШОИР, КУРАШЧИ, ГРАЖДАНИН

Москвада Ҳамза туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган тантанали кеча

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг номи Октябрдан кейинги революцион ўзгартишлар даври билан боғланган. Ўзбек совет адабиётининг асосчиси, толмас маърифатпарвар, ташвиқотчи, халқнинг оташин курашчиси бўлган Ҳамза кўпмиллатли совет маданиятини қарор топтириш ва ривожлантиришга катта ҳисса қўшди. Ажойиб сўз санъаткори таваллудининг 100 йиллигига бағишланган тантанали кечада ана шу ҳақда гапирилди. Тантанали кеча 24 май куни Москвада Союзлар уйининг колонна залида бўлиб ўтди.

Бу ерга пойтахт жамоатчилиги, меҳнат коллективларининг вакиллари, Москвада ўқиётган ўзбекистонлик студентлар, кўпгина иттифоқдош республикаларнинг адиблари тўпландилар.

СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари В. В. Карпов кечани оча туриб, шундай деди:

— Ҳар бир халқнинг тақдирида тарихнинг бурилиш босқичларида ҳамиша буюк шахслар пайдо бўлиб, уларнинг ижодида даврнинг орзу-умидлари ўз ифодасини топди. Ўзбек халқининг энг истеъдодли фарзандларидан бири — Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг номи ҳам революцион ўзгартишлар даври билан боғланган. Унинг қўшиқлари ва шеърлари ўз вақтида бутун Ўрта Осиё халқларини курашга илҳомлантирди.

Ҳамза бор-йўғи 40 йил умр кўрди. Тақдир тақозоси билан у баҳорда дунёга келди ва баҳорда ҳаётдан кетди, бундан олтмиш йил муқаддам уни дин мутаассиблари ўлдирдилар. Аммо революциянинг оташин курашчиси халқ хотирасида абадий қолди. У ўзбек профессионал театри, музикасини яратишга бебаҳо ҳисса қўшди. Унинг ёрқин ҳаёти ва фаолияти тасвирий санъатда, кинода ўз ифодасини топди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов Ҳамза тўғрисида сўз юритди.

Ўзбек халқининг ажойиб фарзанди, гражданин адиб туғилган куннинг 100 йиллигини айни ҳозир, мамлакат учун бурилиш даври бўлган, мамлакатда қайта қуриш амалга оширилаётган йилларда нишонлаётганлигимиз диққатга сазовордир, деди у. Октябрь революцияси сингари инсоният тарихидаги улуғвор социал ўзгартишлар даврининг жамиятни янгилаш ва социализм моҳиятининг ўзини ривожлантириш даври билан ўхшашлиги бизга Ҳамза шахсиятини янада яқинлаштириб, унинг асарларини янада қалбга яқин ва долзарб қилади.

Ҳамза революциянинг оташин курашчиси эди, унинг ижодидаги кўпгина саҳифалар варақалар сингари давр шамоли билан ҳар томонга тарқалди, унинг ўзи эса қалб саховатидан ҳаммани баҳраманд этди. Бугунги кунда ўзбек совет адабиётининг асосчиси мерос қолдирган, нашр этилаётган ёки республика, мамлакат ва чет эл саҳналарида қўйилаётган барча асарлар (ўнлаб пьесалар, романлар, қиссалар, шеърлар китоблари), у ўзбек саҳнаси ва музика маданиятининг ислоҳотчиси, дастлабки миллий операларнинг муаллифи, биринчи режиссёр ва журналист, педагог ва жамоат арбоби сифатида амалга оширишга улгура олган барча нарсалар ҳамон қалбларни тўлқинлантирмоқда.

Шоирнинг ана шу мероси ва гражданлик позицияси шундайки, биз ҳозир ҳам республика турмушидаги воқеаларга баҳо бераётган пайтимизда, бугунги кун ҳақиқатини излаётганимизда унга мурожаат қиламиз.

Қайта қуриш йўлида дадил қадамлар қўйилди. Ғоят қийин ишни уддалашга: жамиятни турғунликдан ҳаракатга келтиришга, ақидабозликдан реализм сари қадам ташлашга, тараққиётимиз муаммоларига ленинча ижодий назар ташлашни қайта тиклашга муваффақ бўлдик.

Ҳамзанинг фавқулодда истеъдодини нимада кўриш мумкин? Энг аввало у шахс, шоир ва мутафаккир, маданият кўпгина соҳаларининг ислоҳотчиси ва жамоат арбоби, халқ меҳр-муҳаббатини қозонган шахс сифатида у амалга оширилган инқилоб, унинг ўзгартирувчи кучининг моҳияти, жон-тани билан унинг фаол амалга оширувчиси, регионимиз учун ҳам тақдирнинг социалистик бурилиши ҳаётий зарурлигининг ишончли тасдиғидир.

Шунинг учун ҳам Ҳамза тўғрисидаги ҳикоя — Совет шарқи меҳнаткашларининг, улар озодлик учун, ўз келажаги учун олиб борган курашнинг Ленин партияси раҳбарлигида ва рус ишчиларининг етакчилигида амалга оширилган инқилобдан бошқа мақсади бўлмаганлигининг ёрқин далилидир.

Сўнгра Р. Н. Нишонов революция ғалаба қозонгандан кейин сал вақт ўтгач, Фарғона водийси, бутун Туркистон бўйлаб шўролар тўғрисида қўшиқ янграй бошлаганлигини эслатиб ўтди. Унинг ғоят ихчам, одатдан ташқари янгича оҳангдаги ва жўшқин «Яша, Шўро!» шеъри янги давр алифбоси ва даъвати бўлиб янгради.

Яша, Шўро, яша, Шўро!
Сен яшайдирган замон.
Ишчи ўғли, шуҳратингдан
Балқисин рўйи жаҳон!

Ўша пайтда «Ҳой ишчилар!» қўшиғи гимн сингари бутун ўлка бўйлаб янградии.

Шоир Улуғ Октябрдан кейин орадан бироз вақт ўтгач, ўзининг драматик асарлари: «Жаҳон капиталининг сўнгги кунлари» ва «Бой ила хизматчи» пьесаларини ёзди.

«Бой ила хизматчи» драмасида Октябрдан олдинги воқеа тасвирланади. Бироқ унинг одамларга инқилобий таъсирини ҳеч нарса билан таққослаб бўлмайди, чунки пьеса қаҳрамонлари ўз тақдири, ўз характерига эга бўлган ҳаётдан олинган жонли кишилардир. Пьесанинг ҳар сафар саҳнага қўйилиши асардаги умуминсоний ахлоқ нормаларининг қанчалик кучга эга эканлигини тобора тўлароқ намоён этади, Тошкентдаги Ҳамза номли театр ўзининг янги мавсумини ҳар гал ана шу спектакль билан бошлайди. Пьесанинг номи бир мунча эскича кўринса-да, лекин асар ҳозир ҳам ўзининг долзарблигини сақлаб қолмоқда ва уни томошабинлар зўр қизиқиш билан кўрмоқда.

Адолатни ўткир ҳис этиш, меҳнаткаш халқнинг туб манфаатларини англаш ва миллий маҳдудликдан маънавий холислик Ҳамзанинг ҳаётий мақсадини аниқлаб берди, уни ўлкада социал революция ғояларини ва амалий ҳаракатларини бажонидил маъқуллашига сабаб бўлди. Шунинг учун Совет ҳокимиятининг дастлабки тадбирлариёқ шоирда чинакам сиёсий ҳайрихоҳлик уйғотди ва ўз халқи келажаги учун курашда унинг ўрнини белгилаб берди. Шарқ шеъриятининг ёрқин давомчиси, рус адабиёти билимдони, қудратли истеъдод ва қомусий билим соҳиби бўлган Ҳамза Коммунистик партия сафига ўтиб, табиий қарорга келди.

Халқлар дўстлигини мустаҳкамлаш ва кенг меҳнаткашлар оммасини маърифатли қилишда социализм эришган ғалабалар ҳаммага маълум ва равшандир. Аммо ошкораликнинг ёрқин нурлари жамият маънавий тараққиётининг ана шу ғоят муҳим жиҳатлари муаммосизлиги хусусидаги хомхаёлларни чиппакка чиқарди. Турғунлик даври интернационал тарбия ишига, миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга оид реал ишларга, миллий-маданий эҳтиёжларни қондиришга сезиларли зарар етказди. Бу даврда ана шу ишлар ўрнини сафсатабозлик ва тантанабозлик эгаллади.

Ҳозир биз бу ишни конкрет изга ўтказяпмиз, масалан она тили бўлган ўзбек тилини, шунингдек миллатлараро муомаланинг энг муҳим воситаси бўлган рус тилини ўрганишни тубдан яхшилаш билан боғлиқ муаммоларни реал асосда ҳал этяпмиз. Бу борада ҳам Ҳамза бизга маслакдошдир. У она тилидаги таълим ва миллий маданиятни ривожлантириш учун ғоят кўп иш қилди. Айни пайтда у ёзганидек, «равнақимиз учун зарур бўлган...» рус тилини ҳеч ким у сингари жўшқин тарғиб қилмади.

Ўлкамизнинг ҳозирги муаммолари Ҳамза давридагидан бошқачадир. Халқ турмушнинг ҳақиқий хўжайини бўлишига, фаровонлик, маданият ва маорифнинг юксак даражасига эришиш илгаригидек энг муҳим вазифа бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистон қайта қуришга фаол киришиб, муҳим ва мураккаб вазифаларни ҳал этмоқда. Яқин ўтмишда бу ерда салбий ҳолатлар рўй берганлиги биз ҳал этадиган вазифаларни янада қийинлаштиради. Аммо биз республикамизда суиистеъмолчиларга, ўғриликларга ва порахўрликка қарши ошкора кураш бошланганлиги, қайта қуриш йўли турғунлик даври тўсиқларидан батамом тозаланаётганлиги учун ҳам муайян даражада муваффақиятга эришяпмиз. Бу борада КПСС Марказий Комитети катта ёрдам берди. Биз ўз қийинчиликларимиз тўғрисида ошкора гапиришдан тортинмаймиз.

Жамоатчилик воқеаларга бой мана шу кунларда Москвада ўзбек шоирининг юбилейини ўтказаётганлигини мамлакатларимиз халқларининг миллий маданиятларига зўр ҳурмат ва Ўзбекистонга кўрсатилган шараф деб биламиз, бунинг учун биз ғоят миннатдормиз, деди пировардида Р. Н. Нишонов.

Кечада кўпмиллатли совет адабиётининг намояндалари Ҳамза ижодининг мислсиз аҳамияти, унинг қардош халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга қаратилган фидокорона фаолияти тўғрисида гапирдилар.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари Одил Ёқубов кечани ташкил этганликлари учун йиғилиш аҳлига самимий миннатдорчилик билдирди.

Кечада КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев, Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А.-Р. Х. Везиров, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Қ. М. Маҳкамов, СССР маданият министри В. Г. Захаров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар М. И. Иброҳимов, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. И. Огарок, К. С. Саликов, Х. А. Алимова, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари А. Р. Отажонов, С. У. Султонова ҳозир бўлдилар.

* * *

Кеча охирида Ўзбекистон санъат усталарининг катта концерти бўлди. Концерт Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист М. Абдуқундузов ўқиб берган Ҳамзага бағишлов билан бошланди. Ажойиб шоир ва бастакор асарларини республика халқ артисти Н. Ҳошимов, республика халқ артисти М. Аҳмедова ва Т. Абдувоҳидов ижро этдилар. «Ялла» ансамбли Ҳамза шеъри билан айтиладиган музикали композицияни намойиш қилди. А. Навоий номли Ўзбекистон ССР Катта театрининг солисти Ш. Тўхтабоева ижросида «Ҳамза» операсидан Санобар арияси янгради.

Зўр муваффақият билан ўтган концертда республика халқ артисти Шерали Жўраев, «Ўзбекистон солистлари», «Баҳор» ва «Лазги» ансамбллари, бошқа коллективлар ва ижрочилар қатнашдилар.

Э. ТУХВАТУЛЛИНА, И. ВЕКСЛЕР,
ЎзТАГ махсус мухбирлари.

Москва.

Уй-жой қурилиши
«Оқшом» назоратида

Ҳақли эътирозларга ким қулоқ солади?

Ўтган йили шаҳримизда уй-жой қурилиши плани 999,008 минг квадрат метр ўрнига 873,814 минг квадрат метр қилиб адо этилди. Бу йиллик план 87,5 процентга бажарилди демакдир. Шунингдек, қурилишда сифат масаласи ҳам ночор аҳволда қолди. Тўғри, иш сифатини ошириш учун турли чора-тадбирлар қўрилмоқда. Жумладан, жойларда сифат комиссиялари тузилаяпти. Баъзи бригадалар эса аллақачонлар ўз ораларидан сифат комиссиясини сайлаб олишган. Улар бажарилган иш сифатини мунтазам кузатиб боришади. Бироқ бу изланишлар ҳали денгиздан томчи, холос. Кўриниб турибдики, бу соҳада тўпланиб қолган муаммоларнинг юки ҳаддан ташқари катта. Хўш, булар нималардан иборат?

1989 йилдан бошлаб шаҳримиздаги кўплаб саноат корхоналари каби айрим қурилиш ташкилотларида ҳам давлат қабули жорий этилди. Лекин назорат қабулининг қурилишда жорий этилиши ўзига хос революция бўла олдими? Йўқ. албатта. Аввало, бу ишни қурилишда қўллаш катта тайёргарликни талаб этарди. Бунинг учун энг олдин ишдаги узилишларни йўқотиш лозим. Яъни қурилиш материаллари объектга ўз вақтида етказиб берилиши, маҳсулотлар тўла стандартга жавоб бериши керак.

Аслида қурилишдаги сифатсизликлар ҳам худди шу ердан бошланади. Объектга келтирилган бетон деворлар кўпинча стандарт талабига мос келмаслиги ҳеч кимга сир эмас.

Илғор иш усулларини айтмайсизми? Қисқа муддат ичида бригада пудрати, коллектив пудрати, хўжалик ҳисоби, ниҳоят ижара пудрати қўлланилди. Хўш, бу илғор усулларнинг қайси бири қурувчига маъқул бўлди? Ахир таъминот ночор аҳволда бўлса, келтирилган бетон девор, эшик, ром, оддий қоришмалар ҳам технология талабларига жавоб бермай турган бир пайтда юқоридаги усуллар кимга керак?

Яқинда Юнусобод массивининг Мирзааҳмедов кўчасида қад кўтарган 9 қаватдан иборат 108 квартирали турар жой биносида бўлдик. Объектда монтаж ишлари тугаб, унга 3-уйсозлик комбинатига қарашли 3-пардозлаш бошқармаси коллективи жило беряпти. Пардозловчилар юзида ранжиш аломатларини кўрдик. Сабабини билиш учун прораб, дурадгор ва бўёқчилар бригадаси етакчиси Н. Раҳматуллаев, Ҳ. Зайнутдиновага мурожаат қилдик.

— Ҳозир сўнгги қаватларда пардозлаш ишлари бормоқда. Паркетлар қоқилиб эшик ва ромлар асосан ўрнатиб бўлинди, — деди прораб Н. Низомиддинов. — Бироқ...

— Яқинда давлат қабули комиссияси вакиллари М. Х. Дўстматов ва пардозлаш ишлари бўйича мутасадди В. В. Кузьминлар келиб, бинонинг бешинчи қаватини сифатсиз деб топишди,—дея унинг сўзини илиб кетди Х. Зайнутдинова. — Бу 60 та квартира қайта пардоздан чиқиши керак демакдир. Ромлардаги ойналар кўчирилиб биринчи навбатда замаска, сўнгра ойна ўрнатиш, уни елимлаш, деворларга ёпиштирилган гул қоғозлар эса олиб ташланиб қайтадан текисланиб, сўнгра ёпиштирилиши керак. Бунинг устига хонадаги паркетлар кўчирилиб олиниб, унинг остидаги брак ёғочлар олиб ташланиб қайтадан паркетланиши лозим. Эшик ва ром ёнлари кўчирилиб қайтадан албастрланиши керак. Бу ҳаммаси, аввало, ўша биз айтаётган бетон деворларнинг стандарт талабига мос келмаслиги оқибатида келиб чиқаётган ортиқча ишдир.

— Давлат қабули комиссияси аъзоларига эътирозларингиз борми?

— Бор. Агар бино давлат қабули комиссияси эътиборига ҳавола этилар экан, объектда уларнинг доимий вакили бўлиши керак эди. Ваҳоланки, бинонинг беш қавати пардоздан чиқиб, олтинчи қаватида пардоз ишлари бошланганда улар келишиб ишни «брак» қилишди-ю кетишди.

— Неъмат Жўраевич, эшик-ромлар қандай нуқсон билан келтирилади?

— Уларнинг сифатсиз ёғочдан тайёрланганлиги, эгрилигидан ташқари улардаги ички қулфларнинг ярмидан кўпроғи нотўғри ўрнатилган. Ромлардаги қулф тутқичлари асосан пастга босилиб очилиши керак. Лекин кўпчилиги тепага очилади. Бундай ромлардаги ички қулфларни қайтадан ўрнатишнинг ўзи бўлмайди. Агарда давлат қабули комиссияси вакили шу ишни шу ёғочни қайта ишлаш заводларида бошласа бу камчиликлар балки бўлмасмиди?

Объектда давлат қабули вакилини учратмадик.

— Улар хоҳлаган вақтида келишади,—деди ишчилар.— Уларнинг бу ерда штаби ҳам, махсус ажратилган вагон уйчалари ҳам йўқ. Ким ҳақ? Ишчилар кимдан ранжисин? Қайта бажариладиган иш эса осон эмас. Қанча ортиқча чиқимга йўл қўйилади. Қолаверса, бинокорлар маош олишлари керак.

Шу ўринда бир савол туғилади: хўш, давлат қабули комиссияси вакиллари ишга комплекс ёндошишдими? Афсуски йўқ. Биргина сув қувурларини олайлик. Улар бир қаватли бинога ҳам, 9 қаватли бинога ҳам бир хил катталикда ўрнатилмоқда. Хўш, бу эътирозларга бинода қурилиш ишларини олиб борган 3-уйсозлик комбинати маъмурияти ва бинони қабул қилишда қатнашган комиссия аъзолари нима дейишаркин?

Д. ОБЛАЕВ.

Тошкентдаги бадиий буюмлар фабрикасидаги 4 та йирик цехлар орасида ўтказилган социалистик мусобақага якун ясалди. Мусобақа шартларини попоп цехи коллективи юқори кўрсаткичлар билан адо этди. Цехда 14 бригада икки сменада иш олиб бормоқда. Мазкур коллективга фабрика таъсис этган кўчма Қизил байроқ топширилди.

СУРАТДА: цехнинг илғор чеварларидан Зулфия Фозилова (чапдан), Саида Абдазхўжаева, Насиба Шамсиева, Танзила Ҳошимова ва Зайнаб Каримоваларни кўриб турибсиз.

Ҳ. Мирзакаримов фотоси.

Давлат қабули—сифат кафолати

Маҳсулотлар элга манзурми?

Ўзбекистон Компартияси XIX съездида республикамизда маҳсулот сифати масаласи ҳали кўнгилдагидек эмас, бу соҳадаги камчиликлар экономикамизни орқага тортаётган асосий нуқсонлардан биридир, деб айтилган эди.

Дарҳақиқат, сифат масаласи мураккаб ва кўпқирралидир. Маҳсулот сифатини яхшилаш ва ҳар томонлама мукаммал буюмлар ишлаб чиқариш мақсадида бир неча хил системалар жорий қилинди, сифатга бўлган жавобгарлик оширилди.

Назорат органларининг ҳуқуқи ва уларнинг таъсирини кучайтириш тадбирлари қўлланди. Ҳозирги кунга келиб эса корхона қарамоғидан ташқарида давлат назорати, яъни Давлат қабул органи жорий қилинди.

Мақсад, аҳолига зарур буюмларни пишиқ-пухта, бежирим, чиройли, қулай ва чидамли қилиб ишлаб чиқаришдан иборат.

Ҳозирги кунга келиб Давлат қабулига маҳсулот топшираётган корхоналар сони 52 тага етди. Давлат қабули — корхонадаги барча ташкилий тадбирларни, хом ашёдан тортиб то маҳсулот тайёр бўлгунга қадар ишларни ўз назоратига олган. Унинг талаби қатъий бракка йўл қўймаслик. Озгина нуқсон топилгудек бўлса, шу маҳсулот Давлат қабулидан ўтмайди. Шунинг учун ҳам Давлат сифат белгиси билан чиқадиган маҳсулотлар тури ҳозирги кунда камайиб кетди. Ҳали бу йўлда қилинадиган ишлар кўп.

Масалан, шу йилнинг ўтган ойларига назар солайлик. Дастлабки ойлар ичида давлат қабулига 96,6 процент маҳсулот тақдим этилган бўлса, шундан 529 минг 600 сўмлик маҳсулот иккинчи тақдимдан сўнг қайтарилди. Ҳаммаси бўлиб 199 минг сўмликдан зиёд маҳсулот брак қилинди.

Жумладан, машинасозлик саноати корхоналарининг 97 минг 800 сўмлик маҳсулоти яроқсиз деб топилди.

Ҳаммаси бўлиб 40810,3 минг сўмлик саноат маҳсулотлари биринчи тақдимдан ўтмади. Кейинги вақтда маҳсулот қабули «Тошкент трактор заводи», «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмаларида 65,5, «Тошкент — экскаватор заводи» бирлашмасида 66,9, «Узбекхлопкомаш»да 77,6 процентни ташкил этиб, қолган қисми бракка чиқарилмоқда.

Баъзи корхоналарда маҳсулотнинг ҳаммаси назорат қилинмаган. Унинг айрим партияларигина керакли ҳужжатлар асосида текширишдан ўтказилган. Ишга бундай ёндошиш қатъий тартибнинг йўқлиги туфайли юзага келган. Вақт зиқлиги рўкач қилиниб, маҳсулотнинг ўндан бири палапартиш кўздан ўтказилган. Ҳаттоки, назорат қилинганларига белги қўйиш ҳам унутилган.

Бундай тартибсизлик давлатнинг миллионлаб сўмлик маҳсулотлари ишлатишга яроқсиз бўлиб ётишига олиб келади. Бунинг устига айрим корхоналар 2—3 сменада ишлайди. Давлат қабули хизмати эса фақат биринчи сменада иш олиб боради. Демак, шу сменада ишлаб чиқарилган маҳсулотлар давлат назоратида бўлиб, қолган қисми ишчи виждонига ҳавола қилинади. Бундай иш юритишнинг ўзи нотўғри.

Республикамизда сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга тўсқинлик қилаётган барча иллатларнинг олдини ола билган, корхонани қайта реконструкция қилган, замонавий техник ускуналар билан жиҳозланган, брак маҳсулот чиқиб кетмаслигига огоҳ бўлиб турган корхоналар борки, бундайларнинг маҳсулотларига нафақат Ватанимизда, балки четда ҳам талаб ортиб бормоқда. Жумладан, «Компрессор», «Тошкенткабель», «Агрегат», «Электротехника» заводи каби корхона ва бирлашмаларнинг 70—80 процентдан зиёд маҳсулотлари биринчи тақдимдаёқ Давлат қабулидан ўтмоқда. 250 номдаги маҳсулот тури Давлат сифат белгиси билан чиқиб, шундан 153 хили машинасозлик комплекси буюмларидир. Шу йилнинг ўтган ойларида 26 хил буюм олий категорияли деб баҳоланди. Булар орасида «Фотон» бирлашмасининг КП 307 Ж, КП 308 Д — 1 транзисторлари, «Реле ва автоматика» заводининг электр ўтказгичлари бор.

Сифатни яхшилаш борасида корхоналарда «Сифат» программаси ташкил қилинган. Кўпчилик корхоналарда бу программа бажарилмай қоляпти. Бунга корхоналарда бўлиб турадиган етишмовчиликлар, хом ашё узилишлари сабаб бўлмоқда. Натижада иш бошқа, план бошқа бўлиб қолмоқда.

Сифат кўрсаткичи салмоғи пасайиб бораяпти. Жумладан, «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмасининг ўтган йилги сифат кўрсаткичи 65,6 ўрнига 44,3 процентни, «Узэлектротерм»да 84,5 ўрнига 75,2 процент, «Сигнал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида 68,9 ўрнига 20 процентни ташкил этди, холос.

«Тошкент экскаватор заводи» бирлашмасининг сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқариш плани 64,0 процент бўлган бўлса, амалда биронта ҳам маҳсулотини сифат белгисига тайёрлай олмаган.

«Узбекгидролизпром» заводида ҳам аҳвол худди шундай. Ваҳоланки, бу корхоналар ҳам «Сифат» программасини ишлаб чиққанлар. Шунга қарамай, ваъдалар қоғозда қолиб кетаверган. Республикамизда маҳсулот сифати даражасини ўстириш, жаҳон бозори билан рақобат қилоладиган буюмлар тайёрлаш мақсадида барча ишлар олиб борилиши лозим. Масалан, «Фотон» ва «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари Запорожье шаҳрида шу йилнинг февраль ойида бўлган семинарда қатнашдилар.

Март ойида республика стандартлар ва метрология марказида Тошкент ва Тошкент области саноат корхоналари раҳбарларининг техник семинари ўтказилди. Шунингдек, апрель ойида республикалараро Давлат қабули раҳбарларининг регионал кенгашининг ўтказилиши каби тадбирлар мақсадга мувофиқ бўлмоқда. Демак, ният бир. Бор куч ва имкониятларни ишга солиб кўплаб сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришдан иборат.

Сифатли маҳсулотлар тайёрлашда фойдасидан зарари кўп бўлаётган эски шароитдан иложи борича тезроқ қутулиш вақти келди. Бунинг учун министрликлар, етакчи ташкилотлар ёрдамларини аямасликлари керак. Қарс икки қўлдан чиқади. Келинг қўлни қўлга бериб ишлайлик.

Г. ВОҲИДОВА,
Ўзбекистон ССР Стандартлар ва метрология маркази ходими.

Ўзбек санъаткорларининг Непалдаги концерти

КАТМАНДУ. Непал пойтахтидаги энг катта залда Бобомурод Ҳамдамов раҳбарлигидаги халқ қўшиқларини ижро этадиган Тошкент ансамблининг концерти бўлди. Агар концерт катта муваффақият билан ўтди десак жўн, сийқаси чиққан гапни айтган бўламиз, чунки, концерт вақтида қарсаклардан ва эҳтиросларнинг зўридан бино ларзага келгандек бўлди.

Бошқа гастроллар тажрибаси шундан далолат бериб турибдики, непаллик томошабиннинг завқини қўзғаш анча мушкул. Агар непалликлар ўзларига намойиш этилаётган санъатни тушунишмаса, улар ҳатто хушмуомалалик учун бўлса-да, артистларни қўллаб-қувватлашга ҳам уриниб ўтиришмайди. Анъана ана шундай. Баъзан шу нарса алам қиладики, олисдан келган машҳур созандалар, ашулачилар ва рақкосалар обдон ҳаракат қилишса ҳам, лекин зал аҳли бепарво бўлиб тураверади. Нима ҳам қилиб бўларди, дейсиз, чунки непалликларнинг ҳис-туйғуси самимий ҳис туйғудир.

Ўрта Осиё халқларининг қўшиқларини ижро этган ўзбекистонлик ансамбль дарҳол томошабин билан умумий тил топа билди. Бу тушунарлидир, албатта. Кўп куйлар непал қўшиқларини эслатади, музика асбобларининг садоси ҳам бир-бирига жуда ўхшаш.

Непалга келишдан илгари труппа Ҳиндистондаги бир қанча шаҳарларда бўлган эди. «Ҳиндистон санъатимиз олдида лол қолди», деган эди ўшанда Ҳиндистондаги гастролларни лўнда ифодалаб Дилором Шукуржонова. У Непалдаги гастроллар ҳақида ҳам тўла асос билан худди ана шу фикрни айтса арзийди.

Шарҳчи сатрлари

ЧИЛИ: ХУНТА ЁН БОСМОҚЧИ ЭМАС

Илгари хабар берилганидек, яқинда Чилида министрлар кабинетининг бутун состави ўзгарди. Рейтер агентлиги бу воқеани қуйидагича шарҳлаган эди: Пиночетга кабинет аъзолари мамлакатдаги конституция системасини ислоҳ қилишмоқчи бўлгани ёқмади, ички ишлар министри Карлос Касерес шу таклифни ўртага қўйган эди. Бир ой ўтар-ўтмас Чили ҳукумати иккинчи марта ўзгарди. Ҳарбий режим ҳокимият тепасига келганидан буён ўтган йиллар мобайнида Чили ҳукумати 40 марта ўзгарди.

Чили ҳукуматида шундан илгари бўлган ўзгариш, айниқса Пиночетнинг арзандаси ва қўғирчоғи — молия министри Эрнан Буччининг ҳукуматдан чиқиши сиёсий шарҳловчиларнинг эътиборини тортди. Миллий экономика соҳасида сўнгги йилларда қўлга киритилган муваффақиятлар ана шу 40 ёшли собиқ министрнинг номи билан боғлангандир, уни Чилидаги «иқтисодий мўъжиза»нинг отаси деб атамоқдалар. Шундай вақтда тўсатдан у истеъфога чиқди. Танг қолиш керакми? Йўқ, ажабланмаса ҳам бўлади. Э. Буччининг истеъфога чиқишини ҳарбий хунта декабрь ойида бўладиган ялпи сайловда президент лавозими учун курашга азму қарор қилганлигининг далолати, деб баҳоламоқдалар.

Ўтган йилнинг 5 октябрь куни плебисцит ўтказилганидан кейин режим мағлубиятга учраган эди, ўша кезлар Чилида қуйидаги латифа оғиздан-оғизга кўчиб юрди:

— Пиночетнинг японгдан фарқи нима? — деб сўрабди чилилик ўз дўстидан ва ўзи жавоб берибди: — Агар япон плебисцитда мағлубиятга учраса, ўзини ўзи чавақлаб ташлаган бўлур эди. Пиночет эса мағлубиятга учраганидан кейин ўз номзодини президентликка кўрсатиш ҳаракатига тушиб қолди.

Бу ҳазил бўлса ҳам, лекин унда жон бор. Шу йилнинг февраль ойида Пиночет тарғибот-ташвиқот мақсадида жанубий вилоятларга сафарга чиқиб, «сайловда марксча кучларнинг ғалабаси»га йўл қўймаслик учун ҳозирги ҳукумат теварагига жипслашишга даъват қилган эди. Худди ана шундай ташвиқот мақсадида 1989 йил Чилида «Социал муаммоларни ҳал этиш йили», деб эълон қилинди. Ҳокимият вакиллари стадионлар, касалхоналар, уй-жойлар, ҳатто асфальт қилинган йўлларнинг очилиш маросимларида иштирок этмоқдалар. Расмий матбуот ва телевидение ҳукумат шаънига ҳамду сано айтмоқда. Шахсан Пиночетнинг ўзи пойтахтда ҳавонинг булғанишига қарши кураш кампаниясига бош бўлди.

Айни вақтда диктатор сайловда ғалаба қозониш ва президент «тахтига» чиқиш, ўзи учун саробдек бир нарса эканлигини тушуниб турибди, албатта. 16 йил ҳокимият тепасида туриб, қанчадан-қанча гуноҳ ишларни қилди, шундай экан, Чили аҳлининг унга меҳри тушармиди? Шу боисдан ҳам Пиночет «тахт»га ўзи чиқмаса ҳам, жуда бўлмаганда ўз тарафдорига ана шу «тахт» насиб этишини ўйлаб, ҳокимиятни яна бир неча йил мобайнида ўз қўлида сақлаб қолишнинг бошқа вариантларини чамалаб турибди. Эрнан Буччини Пиночетнинг тарафдори ва гумашталаридан бири, деб ҳисобламоқдалар.

Хўш, собиқ министр муваффақият қозона олармикан? — деган ҳақли савол бериш мумкин. Бу саволга аниқ жавоб бериш осон эмас. Ҳарбий режим Чили аҳли кўз ўнгида бадном бўлганлиги шубҳасиздир, ўтган йилги плебисцит натижалари шундан далолат бериб турибди: аҳолининг аксарияти хунта ҳокимиятига қарши чиқди. Пиночетга қарши оппозиция 14 декабрь куни республика президенти лавозимига ўз вакилини сайлаб, яна бир карра муваффақият қозониши мумкин. Аммо бунинг учун оппозиция қўлни-қўлга бериб, якдиллик билан ҳаракат қилиши, сайловчиларга умумий программани тақдим этиши ва президентликка битта номзодни кўрсатиши лозим. Акс ҳолда Пиночет гумаштасининг ҳам ғалаба қозониш имконияти пайдо бўлади. Таассуфки, ҳозирнинг ўзидаёқ сўл кучлар етарлича жипслашмаган. Бундан хабар берувчи аломатлар бор: ҳарбий хунта ўз манфаатлари йўлида бундан фойдаланишга ҳаракат қилиб кўради, буни олдиндан айтиб бериш учун соҳибкаромат бўлиш шарт эмас. Шуни ҳам эътибордан соқит қилиб бўлмайдики, Эрнан Буччи ўз теварагига барча ўнг партияларни, жумладан ўз манфаатини ўйлаб ёки бошқачароқ мулоҳазаларга кўра илгари Пиночет режимига қарши чиққан кучларни ҳам бирлаштириши мумкин.

Шундай қилиб, декабрдаги сайловларда демократик кучлар ғалабасининг ва ҳарбий хунта мағлубиятининг калити Пиночетга қарши оппозиция қўлидадир.

Анатолий МЕДВЕДЕНКО
САНТЬЯГО — МОСКВА.

«Истиқбол»нинг истиқболи

⊙ Ҳозир Тошкентда ўз фаолиятини хўжалик ҳисобида юритаётган бир неча ёшлар илмий-техника марказлари ишлаб турибди.

«Ниҳол» илмий маркази илмий ва инженерлик фаолияти билан шуғулланаётган иқтидорли ёшларни ўз атрофига бирлаштирди.

«Истиқбол» деб ном берилган компьютерли марказнинг ҳам истиқболи порлоқ. Яқинда иш бошлаган бу марказ электрон-ҳисоблаш техникасини ривожлантириш масалалари билан шуғулланишга киришди.

Шу муносабат билан жойларда «ақл»ли машиналарни бошқаришни ўрганиш курслари очилади.

Коллектив ташаббуси билан Тошкентда техника ижодкорлиги клуби тузилади. Шу клуб йўли билан ишлаб чиқариш жараёнларини компьютерлаштириш ишлари амалга оширилади. Шунингдек, ихтисослашган кооперативлар билан ҳамкорликда турли конструкторлик ишланмалари тайёрланади.

С. ОДИЛОВА.

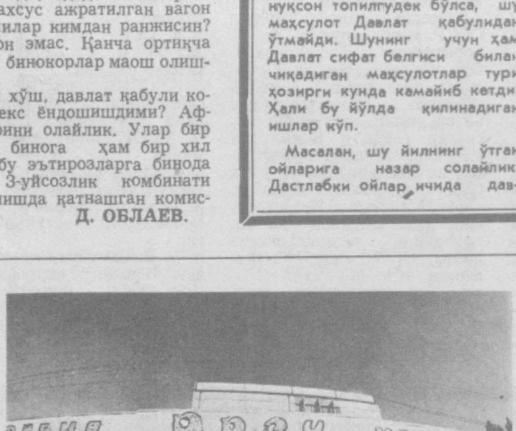

Бирлашмада савдо комплекси

Кўн-галантерея ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмасида инсон омилига алоҳида эътибор берилиб, ишчиларга кўплаб қулайликлар яратилмоқда. Корхона коллективи томонидан тайёрланаётган маҳсулотлар эса фақат аъло сифатда ишлаб чиқарилмоқда. Яқинда бирлашма шу йилнинг биринчи квартали якунларига кўра СССР Енгил саноат министрлигининг кўчма Қизил Байроғини ва пул мукофотини олишга сазовор бўлди. Бундан руҳланган ишчилар келгуси квартал планини ҳам муддатидан олдин, сифатли буюмлар ишлаб чиқариш билан кутиб олишга аҳд қилиб меҳнат қилишмоқда.

— Ишчиларни кўнгилли дам олишлари учун барча шароитларни яратмоқдамиз, — дейди бирлашма касаба союз комитети раиси К. Солиҳов. — Бугун Хумсондаги энг хушманзара жойдаги қирлар атрофига жойлашган 100 ўринли дам олиш уйи фойдаланишга топширилди. Ишчи, хизматчилар шанба ва якшанба кунлари бирлашма автобуси билан кўнгилли ҳордиқ чиқариб келишади.

Яқинда бирлашмада яна бир қулайлик яратилди. Бир неча савдо шохобчаларидан ташкил топган хизмат кўрсатиш комплекси ишчиларга хизмат кўрсата бошлади. Комплексда бирлашмада тайёрланган маҳсулотлар билан савдо қиладиган ва Қибрайдаги ичимликлар комбинатида тайёрланган ҳар хил яхна ичимликлар билан савдо қиладиган магазинлар мавжуд.

Д. МУРОДОВ.

СУРАТЛАРДА: янги фойдаланишга топширилган савдо комплекси.

Т. Каримов фотолари

Экономика янгиликлари

Ҳарбий техника—халқ хўжалигига

Ўзбекистон ССР Давлат таъминот комитети Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қисмларидан тақчил ресурсларнинг катта туркумини олди. Улар эркин улгуржи савдо асосида, республика савдо-сотиқ-ахборот маркази орқали сотилади.

Ҳарбий қисмлар халқ хўжалигига ГАЗ — 53, ГАЗ — 63, ЗИЛ—131, ЗИЛ—157, УРАЛ —375 автомобилларини, талайгина автоцистерналар, ёнилғи қуядиган автомобиллар, кўчма буғ қозонларини топширмоқдалар. Бу техника олдин ишлатилган бўлса ҳам ҳар қандай корхона ва ташкилот учун бутунлай яроқлидир. Ҳарбий қисмлардан тикувчилик ва трикотаж маҳсулотлари, электротехника асбоблари, приборлар ва бошқа моддий ресурслар ҳам олинди. Давлат таъминот комитетидан хабар қилишларича, бу маҳсулотларни фақат давлат корхоналари эмас, шу билан бирга кооперативлар ва якка тартибда меҳнат билан шуғулланувчи кишилар ҳам харид қилишлари мумкин. Бу одатдан ташқари савдода савдо-сотиқ-ахборот маркази воситачиликни ўз зиммасига олди, истаган кишилар ана шу марказга мурожаат қилишлари мумкин. Марказ ўз хизмати учун 1,5 процент ҳақ олади.

(ЎзТАГ).

Телетайп лентасидан

⊙ **БАЙРУТ.** Жанубий Ливандаги вазият кескинлигича қолаяпти. Исроилга хизмат қилувчи «Жанубий Ливан армияси»нинг бўлинмалари 17 ёшдан 30 ёшгача бўлган барча ёшларнинг мазкур қўғирчоқ қуролли тузилмалар сафларига сафарбар этилишини талаб қилиб, неча Жеззин шаҳрига бостириб кирди. «Ан-Нидо» газетасининг хабар қилишича, Исроил каллакесарлари Жеззинга яқинлашаётганидаёқ бу шаҳар аҳолисининг катта гуруҳи черковга беркиндилар ва у ерда ўтириб олиб норозилик намойиши уюштирдилар. Черков қўнғироғи овози қулоқларни қоматга келтирди. Солдатлар ичкаридан тамбаланган эшикларни синдириб, черковга бостириб киришди. Тўқнашувда бир неча киши яраланди. Намойиш қатнашчиларининг бир қисмини ҳибсга олиб, Маржаонга жўнатишди.

Исроил босқинчилари Кфар-Руммон, Кфар-Тибнин ва Араб-Салим қишлоқлари атрофидаги экин майдонларига ёндирувчи снарядлар отишди ҳамда ёнғинларини ўчиришга тўсқинлик қилишаяпти.

Исроиллик босқинчилар энг катта қабиҳликни Ибл-Соқи аҳоли пунктида қилган бўлсалар ажаб эмас. Соқчиларнинг қаршилик кўрсатишига қарамай, Жанубий Ливан армиясининг бўлинмаси банк бўлимини талади. Босқинчилар бу ердан БМТнинг Ливандаги муваққат кучлари составидан бўлган Норвегия контингентини пул билан таъминлаш учун мўлжалланган 540 минг долларни ўғирлашди.

⊙ **ҚОҲИРА.** Исроил босқинчиларининг Иордан дарёсининг ғарбий соҳили ва Ғазо секторидаги араб аҳолисига нисбатан юритаётган зўравонлик сиёсати кўлами кейинги кунларда жуда кенгайиб кетди. Фаластинликларнинг оммавий чиқишлари Тель-Авив босиб олган араб ерларининг деярли барча районларини қамраб олди. Наблус ва шарқий Қуддусда, Рамаллоҳ ва Ғазода, Байт-Лахм ва Тулкармда, лагерлар ва бошқа аҳоли пунктларида Исроил маъмурларининг жиноятчиларига ҳамда АҚШнинг уларга кўрсатаётган ёрдамига қарши намойишлар бўлиб ўтди. Жазо отрядлари норозилик ҳаракатларини бостириш пайтида арабларни ҳайдаш учун ўқ отадиган қуроллардан ва кўздан ёш оқизадиган газдан фойдаландилар. Ал-Ҳалил яқинидаги қишлоқда босқинчилар бир кишини отиб ўлдирдилар ва бир неча кишини ярадор қилдилар. Фақат нечанинг ўзида бир неча ўнлаб фаластинликлар ярадор бўлди, жароҳатланди ва мажруҳ бўлиб қолди.

(ТАСС).

ГАЗЕТА—ГАЗЕТХОН—ГАЗЕТА

МАКТАБДА БИРДАМЛИК ЯРМАРКАСИ

«Алгоритм» ва «Гулистон» массивларида истиқомат қилувчи ота-оналар, ёшлар Чилонзор районидаги 126-ўрта умумтаълим мактабида ўтказиладиган одатдан ташқари ярмаркани эшитиб ғоят ажабландилар. Шунинг учун ҳам унда иштирок этувчилар кўп бўлди. Ярмаркага ташриф этганлар мактаб ўқувчиларининг ўз қўллари билан безатилган ноз-неъмат тўла дастурхонга таклиф қилинди. Ундаги турли ширинликлар, печенье ва компотлар магазинникидан деярли фарқ қилмас эди.

Ёшларга мактаб парталариданоқ бундай маҳоратга эга бўлишга тажрибали меҳнат таълими ўқитувчиси Фарида Абдураҳмонованинг ўзи ёрдам берди. Ўқув йили мобайнида деярли ҳар бир маҳсулотни пухта тайёрлашга эришилди. Айниқса, қизлар кийим тикиш билан бирга турли овқат ва қандолат маҳсулотларини тайёрлашни, рўзғор юритишни ҳам ўрганиб олдилар. Бу билан ота-оналарига уйда чинакамига ёрдам кўрсатадиган бўлишди.

— Ўқувчилардаги интилишнинг зўрлиги касбимга иштиёқимни тобора кучайтираяпти, — дейди Фарида Абдураҳмонова. — Улар билан биргаликда мактабда илк бор ҳафталик ярмаркасини ўтказаяпмиз. Бунинг боиси бор, албатта. Бу муҳим тадбир йил давомида қилган ишларимизнинг ўзига хос кўриги бўла олади. Масаланинг иқтисодий томонлари ҳам бор. Бирдамлик ярмаркасидан тушган маблағни биз ўқув қуролларини кўпайтиришга сарфлаймиз.

Чаққон қўлли аълочи қизлар Лобар Эрматова, Дилором Аҳмедова тайёрлаган маҳсулотлар ярмарка қатнашчиларига жуда манзур бўлди.

Рустам АҲМАДАЛИЕВ.

Санъатга муҳаббат болаликдан бошланади. Шу муҳаббат касбнинг машаққатли лекин завқли йўлларидан олиб ўтади, камолатга етказади. «Феруза» ансамблининг солисткаси, 105-мактабнинг 5-синф ўқувчиси бўлган бу қизча келажакнинг Галия Измайловаси ёки Мукаррама Турғунбоеваси бўлиб етишар... Лекин у бугунчалик ҳаваскор.

Т. Каримов фотоси.

Сифат кўнгилдагидекми?

ШАҲАРДА НОН САВДОСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МУАММОЛАРИ ХУСУСИДА

ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗГА турли-туман нон маҳсулотлари сотишда «Ташхлеб» бирлашмаси кейинги йилларда бирмунча ютуқларга эришди. Ҳозирги кунда 107 та дўкон ўз-ўзига хизмат қилиш, 32 дўкон контейнерлар орқали реализация қилиш усулида ҳамшаҳарларимизни нон маҳсулотлари билан таъминлаяпти.

Ўтган йили иккита дўкон оилавий пудрат асосида ишлашга ўтди. Натижалар ёмон бўлмади. Ўртача иш ҳақи 33,5 процентга, иш-унумдорлиги эса 49 процентга ошди. Иккита дўконда булка маҳсулотлари ва тандирда оби нон ёпилиб, шу ернинг ўзида иссиқ ҳолича сотувга чиқариладиган бўлди. Бундай дўконлардан бири Шота Руставели кўчасига жойлашган, иккинчиси эса Беруний кўчасидаги 58-дўкондир. Коллектив олдида турган муаммолардан бири — харидорларнинг талаб ва эҳтиёжларини тўла ўрганиб, нон заводлари ва комбинатларидан улар сўраган нон турларини талаб қилиш, уларнинг сифатини муттасил назорат қилиш, ҳамда узлуксиз сотувни таъминлашдан иборат. Бу борада нон магазинларида харидорлар билан ўтказилаётган учрашувлар, нон-булка маҳсулотлари бўйича ўтказилаётган кўргазмалар ва нонвойхона мутахассислари иштирокида ўтказилаётган «Сифат кунлари» яхши натижалар бермоқда.

Кўп сонли харидорларнинг талабига биноан, ҳозирги кунда 8 та дўкон кечасию кундузи ишлаш тартибига ўтган.

«Нонни исроф қилманг», дейишади. Буни нон маҳсулотларидаги тақчилликдан деб тушунмаслик керак. Балки нон азиз, уни асраб-авайлаш керак деган маънода тушунилади. Шунинг учун магазинларда харидорларга уни керагича кесиб олиш имкони берилган.

Лекин нон савдосида талай камчиликлар ҳам мавжуд. Сифатсиз нон маҳсулотларини қайтариб юбормай олиб қолиш, ҳам харидга чиқариш, харидорларнинг талабларини ўрганмаган ҳолда буюртма бериш, харидорлар билан қўпол муомалада бўлиш ҳоллари учраб туради.

Нон маҳсулотларининг мазали ва сифатли бўлиши кўп омилларга боғлиқ. Лекин бу борада савдо ходимлари ишлаб чиқариш билан харидор ўртасида асосий ролни ўйнашлари керак. Пойтахт меҳнаткашларининг нон маҳсулотларига бўлган эҳтиёжлари тўла қондириляптими? Ассортимент бўйича буюртмалар корхоналар томонидан сурункасига бажарилмаётир. Нон ташиш графикларига мунтазам равишда амал қилинмаяпти. Чунончи 4-нон заводига беш-олти хил парҳез нонларга буюртма берилишига қарамасдан, фақат бир хилигина сотувга келтириляпти. «Ташхлеб» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва булка-кондитер комбинатларига қарашли корхоналарда ҳанузгача чети куйган, шакли бузилган, сифатсиз нонларни ишлаб чиқариш, берилган буюртмаларни тўла-тўкис бажармаслик ҳоллари тез-тез учраб турибди. Масалан, 1, 2-нон заводларининг 1/7, 4/1-цехларида ишлаб чиқарилаётган оби-нонлар харидорлар талабига жавоб бермаётир. Кўпинча куйган, шакли бузилган буюртма миқдоридан кам оби-нонлар олиб келинади. Айниқса, 2 ва 3-нон заводларида тунги сменада ёпилган нонлар стандарт талабларига мутлақо жавоб бермайди. Бу заводларда маҳсулот ишлаб чиқариш технологияси тез-тез бузилиб туради. Чети ва таг томони куйиш ҳоллари ҳамда нонлар миқдори белгиланган нормадан 10—15 грамм етишмаслиги аниқланди.

1-булка-кондитер комбинатида ишлаб чиқарилаётган кичик ҳажмли булочкалар ҳам сифат, ҳам миқдор жиҳатдан талабни қондирмаяпти. Ҳамон бу ерда ишлаб чиқарилаётган булочкаларнинг ассортименти кам. Ваҳоланки, нондан тежаб-тергаб, исроф қилмасдан фойдаланиш масаласини ҳал қилиш йўлларидан бири — майда булочкалар ишлаб чиқаришни кўпайтиришдир. Айниқса, кечқурунлари бу маҳсулотнинг тақчиллиги сезилиб қолади.

«Ташхлебторг» идораси шартномасида 12—13 хил миллий нон маҳсулотлари етказиб бериш кўзда тутилган? Амалда-чи? Магазинларга атиги 5—6 хилгина миллий нон келтирилади. Бунинг сабаби нимада?

Корхоналар план тўлдиришнинг осон йўлига ўтиб олишган. Улар майда ҳажмдаги маҳсулот ишлаб чиқаришдан кўра, катта ҳажмдагисини кўпроқ тайёрлашни афзал билишади. Сифатли нон исроф бўлмайди. Магазин пештахталарида суви қочган, сифатсиз нонларнинг сотилишига сабабчи бўлаётган омиллардан бири — сотилиш муддати тугаб, қотиб қолган нон маҳсулотларини заводга қайтариб топширишдаги қийинчиликлардир. Магазинга янги нон олиб келган машина қотган нонларни қайтариб олиб кетса мақсадга мувофиқ бўларди. Ҳам вақт, ҳам ёқилғи-бензин иқтисод қилинарди, ҳам ортиқча расмиятчиликлардан қутилинарди. Қотган нонни заводга топшириш учун магазин ходимлари 2—3 кунлаб сарсон бўлишади.

Булка-кондитер комбинати, «Ташхлеб» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли нонвойхоналар ва нон заводлари яхши, сифатли нонларни ўз вақтида, яъни графикларга риоя қилган ҳолда, талаб қилинган даражада дўконларга элтиб берсалар ортиқча ташвишу муаммоларга ўрин ҳам қолмас эди.

М. УБАЙДУЛЛАЕВА,
Ўзбекистон ССР Давлат план комитетига қарашли илмий-техника ахбороти институтининг етакчи инженери.

Жонажон Ватан бўйлаб

Киевдаги «Точэлектроприбор» заводи меҳнат коллективи делегатларининг конференциясида диққатга сазовор ҳужжат қабул қилинди. Ана шу ҳужжатга мувофиқ пенсия ёшига етиб пенсияга чиқаётган завод ходимларига заводдаги узлуксиз меҳнат стажи учун (эркаклар учун — камида 25 йил, аёллар учун — камида 20 йил) заводда ишланган ҳар бир тўлиқ йил эвазига ўртача бир ойлик маош ҳажмида ёрдам пули берилади. Аммо ёрдам пули ўртача 25 ойлик маошдан ошмаслиги керак.

Бу йил пенсионерларга 3,5 минг сўмдан 13 минг сўмгача пул тўланади. Ҳисоб-китоб пенсия ёшига тўлгандан сўнг ўн иш куни мобайнида бажарилади.

Ҳаммага пул етармикан! Ишлаб чиқариш бирлашмасининг молия бўлимида бунга доир аниқ маълумотлар мавжуд. Бу йил пенсионерларга ёрдам тариқасида сарфланадиган 400 минг сўм пул моддий ёрдам фондининг 6 фоизини ташкил этади. Келаси йили ёрдам пули учун 497 минг сўм ёки ёрдам фондининг 10 фоизи миқдорида маблағ керак бўлади. Бу деган гап меҳнаткашлардан ҳеч ким мукофотсиз ёки ўн учинчи маошсиз қолмайди. Корхона даромадларига келганда хотиржам бўлишингиз мумкин. «Точэлектроприбор» маҳсулотларини халқ хўжалигимизнинг кўпгина тармоқлари ва чет эл фирмалари бажонидил харид қилади. Масалан, ўтган йили 16 миллион сўм даромад завод ихтиёрида қолди.

СУРАТДА: корхонанинг йиғув цехида. Олдинги планда электр ўлчов приборларининг йиғувчиси Галина Александровна Корко (у заводда 18 йилдан бери меҳнат қилади) ўзининг собиқ устози Василий Никифорович Черноус билан. Черноус заводда 30 йилдан зиёд меҳнат қилган, бу йил пенсияга чиқади.

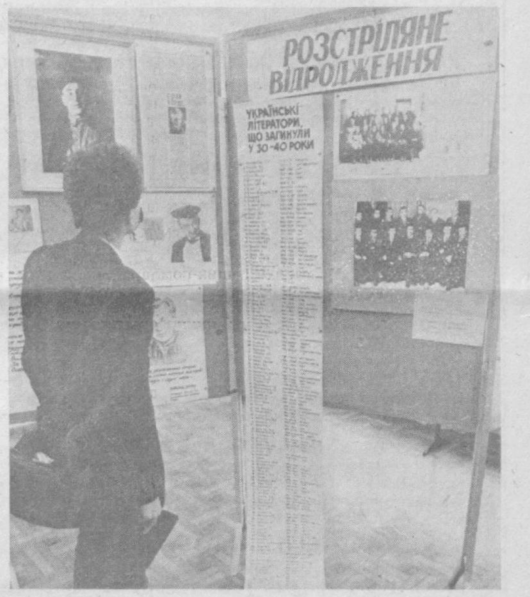

Киевда Украина «Мемориал» тарихий-оқартув жамиятининг таъсис конференцияси бўлиб ўтди. Репрессия қурбонлари хотирасини абадийлаштириш, оқланганларга ва уларнинг оилаларига ёрдам бериш ана шу жамиятнинг асосий мақсадларидан биридир.

СУРАТДА: конференцияда намойиш этилган суратлар кўргазмасида.

ТАСС фотохроникаси.

Китоб жавонингизга

ҚИЗИҚАРЛИ ХИМИЯ

Ҳаётимизнинг қайси жабҳасига қараманг, унда химия фанининг самарасини кўриш мумкин. Ҳозир қишлоқ хўжалиги, саноат, медицина ва умуман, инсониятнинг ҳаёт жараёнини химиясиз тасаввур қилиш қийин. Ҳеч иккиланмасдан шуни айтиш мумкинки, бутун борлиқ химиявий элементлардан ташкил топган. Мана, кичик бир мисол. Инсон организмининг химиявий таркиби ўрта ҳисобда қуйидагича: кислород 40 килограмм, углерод 20 килограмм, водород 7 килограмм, азот 3 килограмм, кальций 2 килограмм, фосфор 1 килограмм, хлор 200 грамм, натрий 150 грамм, калий 100 грамм, фтор 75 грамм, магний 50 грамм, темир 3 грамм ва ҳоказо. Яқинда «Ўзбекистон» нашриёти чоп этган Маннон Набиев ва Хайрулла Қурбоновларнинг «Химия — мўъжизалар олами» рисоласида химия фанига оид ана шундай мўъжизалар ҳақида ҳикоя қилинади.

Рисолада химиявий элементларнинг кашф этилиши билан боғлиқ қизиқарли лавҳалар келтирилади. Унда айрим элементларнинг шифобахшлик қиммати, химиявий воситаларнинг хосиятлари ҳақида маълумотлар берилган.

...Хитойнинг Ляонин вилоятида одатдан ташқари тоғ жинси топилди. Ана шу атрофдаги қишлоқда яшовчи одамларнинг ўртача умри 83 ёшга тенг. Қишлоқ аҳолиси сариқ касали, рак билан оғримайди, уларнинг уй ҳайвонлари эса ҳеч қачон юқумли касалликларга чалинмайди. Олимларнинг қайд қилишларича, умрбоқийлик, хасталикларга чалинмасликнинг боиси ана шу тоғ жинси билан боғлиқ экан. Рисолада шу каби мўъжизалар моҳияти қизиқарли ёритилган.

ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА

Ҳар бир халқнинг маданияти ва ривожланиш тарихи борки, булар ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўлиш билим хазинамизни бойитади. Ўзбек олимлари қорақалпоқ халқининг санъати, маданияти ва ижтимоий ҳаёти тўғрисида ажойиб асарлар яратганлар. Жумладан, яқинда тарих фанлари кандидати, доцент Мусақул Усмоновнинг «Қорақалпоғистон халқ контроли қайта қуриш даврида» номли китоби «Қорақалпоғистон» нашриётида кўп нусхада чоп этилди. Ўзбек олими Қорақалпоғистонда узоқ муддат командировкада бўлиб, халқ ҳаётини, маданияти ва ижтимоий масалаларни чуқур ўрганди.

Рисолада автоном республикадаги энг долзарб мавзулар ёритилганки, уни ўқиган китобхон қорақалпоқ халқининг шу соҳадаги тарихи, маданияти ва ижтимоий ҳаётдаги муҳим воқеалар билан танишади. **Тўлқин АШРАФХОНОВ.**

Файзулла Хўжаевга ҳайкал қачон қўйилади?

Халқимизнинг асл фарзанди, партия, давлат арбоби ва ҳарбий саркарда Файзулла Хўжаевга республикамиз пойтахти Тошкентда ҳайкал ўрнатиш, Бухорода Файзулла Хўжаевнинг уй-музейини ташкил этиш тўғрисида матбуотда мақолалар эълон қилинди. Буюк инқилоб чавандози Ф. Хўжаев бадавлат савдогар отаси Убайдулла Хўжадан қолган миллион-миллион олтинларни давлатга топширди, ўзи доҳий Ленин ғоялари тантанаси учун фидойилик билан курашди, меҳрибон халқи, жонажон она-Ватани истиқболи йўлида беҳаловат иш олиб борди. У биринчи Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Советининг раиси, Бутуниттифоқ оқсоқоли М. И. Калинин билан биргаликда МИКнинг олти раисларидан бири сифатида (1925—1937 йилларда) ҳалол ишлади. Бироқ 30-йиллардаги қирғинбарот даврида Файзулла Хўжаев «халқ душмани» сифатида ноҳақ қамалди ва қатл этилди. Инқилоб фидойиси, оташин коммунист Файзулла Хўжаевнинг оқланганига 30 йилдан ортди. Минг афсуски, мангуликка даҳлдор инсон Ф. Хўжаев сиймоси ҳамон эъзозланмай келинмоқда. Ф. Хўжаевга Тошкент шаҳрида ҳайкал қўйилиши керак!

Мажид ҲАСАНОВ,
доцент.

Маржон сирлари

Ҳурматли редакция! Қадимда маржон безак сифатида жуда машҳур бўлган. Маржон ўзи нима, у қандай пайдо бўлади ва нималарга ишлатилади! Шу ҳақда маълумот берсангиз.

Нигора РАСУЛОВА,
боғча тарбиячиси.

Дастлабки маржонлар сайёрамизда бундан 400 миллион йиллар илгари вужудга келган бўлиб, ҳозирги вақтда уларнинг улкан майдонларда жойлашган колониялари узоқ даврлар мобайнида эволюцион жараёнларни бошдан кечирганлиги билан характерланади. Маржон рифлари кальций карбонати концентраторлари (йиғувчилари) сифатида узоқ ўтмишдаги геологик даврларнинг палеогеографик ҳолатларини тадқиқот қилишда, чўкиндиларнинг ҳосил бўлиши механизмини ўрганишда аҳамият касб этади. Маржондан қирқиб тайёрланган буюм, безак ва жуссалар қадимдан одамлар нигоҳида бўлиб келган.

Маржонлар денгиз остида жойлашади, кўринишда дарахтларнинг шохлари, баргларини эслатади, турли рангларда товланади. Шунинг учун уларни ўн саккизинчи аср ўрталаригача ўсимлик организмлари, деб ҳисоблаб келинди, кейинроқ эса минераллар деб аташди. Лекин ўн тўққизинчи асрга келиб маржон полиплари (ковакчаларга мансуб денгиз ҳайвони)нинг юмшоқ танаси скелетни ясаб беришлари аниқланди.

Ҳар бир полип денгизда эриган кальций карбонатини ўзлаштириб, гўё ўзига «ҳайкал» ясайди. Оҳактош склетлари ўзаро бирлашиб, маржон архипелагларини вужудга келтиради. Катта Барер рифи планетамиздаги энг улкан маржон ҳосилалари бўлиб, миллион йил давомида вужудга келганлиги исботланди. Полиплар санчилма тўқималар билан қуролланган бўлиб, булар бир томондан соқчилик ролини бажарса, иккинчи томондан ташқи таъсирга ҳужум билан жавоб қилувчи қурол ролини ўйнайди. Илмоқларга эга бўлган санчилма тўқималар душман танасига кириб олиб, ҳеч қаёққа қўйиб юбормайди. Полип оғзига яқин жойларда олтита ёки саккизта пайпаслагич (қисқич)лар мавжуд бўладики, булар озиқланиш асбоби ролини бажаради. Тўлқинлар синдириб юборган органлар яна қайтадан тикланиб, яшаб кетишдек хусусиятга эгалиги билан ажралади. Гидромаржонлардан ташқари Ерда яшаган ва қазиб олинадиган маржонларнинг бир неча минг хил турлари ҳам борлиги маълум.

Маржон полиплари Дунё океанида кенг тарқалган, аммо риф ҳосил қилувчилари фақат иссиқ сувларда (20 даража атрофида)гина мавжуд бўла оладилар. Булар денгиз сувларининг уч метрдан саккиз метр чуқурликдаги қаърида яшай олади. Масалан, антипатарийлар 8120 метр чуқурликда ҳам учрайди, колониялари баландлиги уч метргача етади. Булар балиқ тутадиган тўрларни эслатади.

Безак сифатида ишлатиладиган маржонларнинг қизил, оқ, баъзан осмонранг, оқ пушти, тўқ қизил, қора ранглилари учрайди. Буларнинг оқлари — бианко, тўқ қизили — «ҳўкиз қони» номи билан юритилади. Унинг химиявий таркибига кальцит (85 фоиз миқдорда), магний карбонати, баъзан темир, марганец оксидлари киради. Титан, стронций, алюминий, натрийлар ҳам бир оз миқдорда учрайди. Умуман маржоннинг физик хоссалари органик моддалар миқдорига ҳам боғлиқ бўлади.

Маржон қурилмалари Ўрта Ер денгизи қирғоқларида, Қизил денгиз, Малайя архипелаги, Япония. Австралия, Гавайя ороллари қирғоқларида учрайди. Тунис маржоннинг яхши хилларини етказиб берувчи мамлакатлардан бири ҳисобланади. Маржоннинг ҳар килограмми 1984 йили 60—250 тунис динарида, олий навлиси эса 800 динарда сотилди. Ҳозирги вақтда дунё бўйича 50 минг килограмм маржон олинади, бу тўрт ярим миллион франкда баҳоланади.

Маржон кўпгина мақсадларда қўлланилади. Аввал ундан кўп минг йиллар давомида турли кўринишлардаги мунчоқлар, узук, тўғноғич, тумор ва бошқа тақинчоқлар сифатида фойдаланиб келинди. Асосий қисми оҳактош бўлган маржонларнинг нақадар гўзал бўлиши киши ақлини ром қилади. Шунинг учун турли мамлакатларда яшовчи халқларнинг ўзи севган рангларда товланувчи маржонлар турлари маълум бўлса керак. Қизил маржонлар қора ва сарғиш танли аёлларга ярашганлиги туфайли улар тропик мамлакатларида қадрланади, шимолий мамлакатларда яшовчи аёллар кумушсимон-оқиш, яъни ой нурини эслатувчи хилларини севадилар. Шарқ мамлакатларида маржонлар уй жиҳозларида, қуроллар, чавандоз отларни ясатишда ва бошқа мақсадларда ҳам қўлланилади. Ҳинд, хитой, япон усталари маржондан олтин, кумуш ва бошқа қимматбаҳо тошлардан ясалган тақинчоқлар билан бир қаторда, ундан бадиий санъат асарлари яратишда кенг фойдаланганлар. Ўрта Осиё халқлари маржондан кўп фойдаланишган. Ўзбек, тожик, ва қирғизлар ундан жуда қадимдан фойдаланганликлари ҳақида маълумотлар бор. Бундан бир ярим минг йил илгари Ширин Сув атрофларида дафн қилинган кишилар қабрларидан ишланмаган маржон шохчалари ва ишланган маржон мунчоқлари топилди. Бухоро, Самарқанд ва Хивада яшаган ўзига тўқ оила аёллари кийимларида маржондан тақинчоқлар сифатида фойдаланилган.

Қадимги Тошкентда яшаган келину жувонлар зиракларида ҳам маржонлар мавжуд бўлган. Баъзан бундай зирак ва исирғалар бурунларга ҳам тақиларди. «Арабоқ» номи билан юритилувчи тақинчоқ бухоролик аёлларимизнинг севимли безакларидан ҳисобланиб, ҳамон модада юрибди. «Тилла қош», «Лўкон», «Таҳя тузи» кабилар олтин, кумуш ва шу каби бошқа қимматбаҳо тошлар қатори маржонлар билан ҳам безатиларди. Ўзга мамлакатлар подшоларига совға қилинадиган қилич, ханжар, пичоқ ва бошқалар ҳам маржонлар билан чиройли ясатилган.

Ҳозирда маржондан силлиқлаш ишларида яхши фойдаланилмоқда. Ёғочни қайта ишлаш, металл буюмлар технологиясида, тиш қўйиш, синган суякларни, алмаштириш каби ишларда қўлланилмоқда.

Ниҳоят, маржон устида фикр юритар эканмиз, унинг халқ табобатида катта ўрин эгаллаб келганлигини ҳам эслатиб ўтамиз. Қадимий Юнонистонда маржон ўз эгасини заҳарланишдан асраган, бўғинлар зирқираб оғрийдиган турли касалликлардан қутқарганлиги ҳақида гапирилади. Буюк ватандошимиз Абу Али ибн Сино ўзининг «Тиб қонунлари»да маржоннинг шифобахшлик хосиятлари ҳақида ёзади. Олим маржоннинг бир қанча касалликларни даволаши мумкинлигини эслатади.

Илмий медицинада ҳам маржондан унумли фойдаланилган. Германия, Италия, Англия, Мексика, Жануби-Шарқ мамлакатларида маржондан кишиларни кўп касалликлардан қутқаришда фойдаланганликлари маълум. Эндиликда маржоннинг халқ табобатидаги бениҳоя катта роли илмий равишда исботланди. Маржон таркибида оз миқдорда мавжуд бўлувчи простагландинлар инсон организмида ўтувчи физиологик жараёнларни бошқариш ва паталогик ўзгаришларни коррекциялаш каби хусусиятга эгалиги энди медицина томонидан исботланган факторлардан ҳисобланади. Жуда муҳим хусусиятларга эга бўлган простагландинлар бундан салкам ўттиз йил илгари синтез қилинганлигига қарамай, дунё бозорида яқинларгача килограмми уч миллион долларда нархланиб келди. Простагландинлар юрак-қон томир, ошқозон функциясини яхшилашда, консульт, тромбоз олдини олишда, кўз ёришини енгиллаштиришда, астма, аллергия ва қон босимини даволашда қўлланилади. Халқ табобатида қўлланилган маржоннинг даволаш «сири» простагландин (тўйинмаган органик кислота)ларда эканлиги равшан бўлди.

Қудрат АҲМЕРОВ,
химия фанлари доктори, профессор.

ДИЛОЗОРЛИК

Шу йили 15 март куни, кундузи соат 12 ларда Тошкент шаҳрининг маркази — «ЦУМ» атрофида юз берган воқеа неча кунлар ўтса ҳам, мана ҳамон кўнглимни оғритиб келяпти.

Ўзбекистон ССР Давлат Санъат музейи олдидан 3-трамвайга чиқдим. Ёнимда абонемент қолмаган экан. Трамвай салонидаги пассажирлардан сотиб олиб, компостер қилдим. Шу пайт бир йигит менинг қўлимдан ушлаб — «Жарима берасан» деб туриб олди. «Нега», — деб сўрасам, «Салонга абонементсиз киргансан, мени кўриб компостер қилдинг», деб ёпишиб кетди.

Шу аҳволда «ЦУМ»га етиб келдик. Ёнимдаги пассажир гувоҳ бўлса ҳам — қўлимдаги сумкани тортиб олиб, бақира бошлади. Бор овози билан ҳақоратлаб, инсон шаънига лаёқатсиз сўзлар билан бақираверди. На сумкани беради, на ўз ҳолимга қўяди.

Воқеа шу билан тугамади. Заипов фамилияли бу контролёр (унинг костюмида тақилиши шарт бўлган номерли нишони йўқ эди) мен билан талашиб, «ЦУМ»дан то «Тошкент» меҳмонхонасининг тагидаги озиқ-овқатлар магазинигача дўқ уриб борди. Кўзимдан ёш чиқиб кетяпти, ноҳақ бўлса ҳам шу 3 сўмни тўлаб юборай десам, аксига ёнимда фақат майда пул бор эди. Шунда ёнимга йиғилган йўловчилар жонимга ора киришди. Контролёр Заипов дарров қорасини ўчирди.

Инсонлар шахсини муҳофаза қилувчи ва одамлар билан мулоқатда бўладиган касбларга фақат ҳалол, инсоний сифатларгагина эга кишиларни қабул қилиш керак. Ахир ким ёнида пули бўлса, узоғини яқин қилувчи транспортга 5 тийинини қизғанади, дунёда инсофсиз контролёрлардан ташқари «виждон» деган гаплар ҳам бор-ку!

Ю. ИБРОҲИМОВА,
илмий ходим.

Турфа олам

ГЁТЕ НАБИРАСИНИНГ ЎЙИНЧОҒИ

Дрездендаги транспорт музейида ўзига хос кўргазма ташкил этилди. Унга томошабинлар эътиборига биринчи марта ҳавола этилаётган 260 та нодир экспонатлар тақдим этилди. Уларнинг орасида ҳозирги асримиз бошларида яратилган мотоцикллар ва велосипедлар ҳам бор. Шу ерда 1829 йилда буюк Гёте ўз набирасига тақдим этган ўйинчоқ темир йўлни ҳам кўриш мумкин.

АФСОНАЛАР ЁЛҒОН ГАПИРАДИ

Афсоналарга қараганда, Туркиянинг Анатолия вилоятида жойлашган Капподакиянинг кўпсонли ғорларини туф қояларида девқомат одамлар кавлашган. Аслини олганда эса, бирида бирига ўтиладиган ғорларни, кичик бутхоналарни ва эҳромларни тўртинчи асрдаёқ римликлар таъқибидан қочиб, бошпана излаган деҳқонлар бунёд этишган. Мутахассисларнинг фикрига қараганда, ана шу ерларда ўттиз мингга қадар одамлар яширинган. Шу асримизнинг элликинчи йилларига келганда ҳам ғорларнинг аксариятида одамлар истиқомат қилишган. Бугунги кунда эса улар туристлар учун мўлжалланган томошахона холос. Улар ажойиб Византия расмлари солинган «кўпқаватли» ётоқларни қизиқиб кўздан кечиришади. Айрим ғорларнинг узунлиги саксон беш метргача етади.

ЎТ ҚЎЙИШНИНГ ҲАМ ЙЎРИҒИ БОР

Американинг Самтер шаҳри (Жанубий Каролина штати) ўт ўчириш командасининг бошлиғи Билл Эдвардс муниципалитетга қарашли ва бузилиши мўлжалланган эски иморатларга ўт қўйиш билан шуғулланарди. Бунинг икки томонлама нафи бор эди: биринчидан янги иморат қуриш учун майдон бўшатилса, иккинчидан ўт ўчирувчилар ёнғинни ўчиришда машқ қилишарди. Кунларда бир кун Эдвардс тасодифан адашиб, бошқа уйга ўт қўйиб юбормаганида ҳамма нарса хамирдан қил суғургандек давом этаверарди. Буни қарангки, ўт қўйилган эски бино муниципалитет ихтиёрида бўлмай, бир аёлнинг мулки ҳисобланар экан. Ана шу аёл уни сотмоқчи бўлиб юрган экан. Маъмурларга эллик минг доллар товон тўлашга тўғри келди, Эдвардснинг хизмат вазифасида қолиш-қолмаслиги эса муаммо бўлиб турибди.

ДЕНГИЗЧИЛАРНИ ХОТИРЛАБ

1785 йилда Тинч океанини тадқиқ этиш экспедицияси франциялик денгиз сайёҳи Жан Франсуа Лаперуз қўмондонлиги остида иккита уч мачтали елканли ҳарбий кемага тушиб, денгизга чиққан эди. Экспедиция олис масофани ортда қолдириб, 1788 йилда Австралияга етиб келди. Аммо орадан кўп вақт ўтмай Сиднейдан шимолга томон йўлга чиққан экспедиция дом-дараксиз йўқолди. Денгиз сафари вақтида Лаперуз Шимолий Американинг ғарбий соҳилини диққат билан ўрганган эди. Фожиа унинг ўзи 1786 йилда очган Аляска кўрфазида жойлашган Литуйя қўлтиғида рўй берди. Қўлтиққа кираверишда қумлоқ саёзлик мавжуд бўлиб, шу ерда кейинчалик ҳам жуда кўп кемалар фалокатга учраган. Қўлтиқни кўздан кечириш учун Лаперуз йўллаган денгизчилар экипажининг 21 аъзоси тушган кўп эшкакли катта қайиқ ҳам айнан шу ерда ғарқ бўлди. Ҳамма ҳалок бўлганлар қўлтиққа кираверишдаги Синотаф оролига дафн этилган эди. 1978 йилда Франция ҳатто ўша ерга ҳалок бўлган ватандошларнинг хотираси учун ёдгорлик ўрнатиш мақсадида махсус кема ҳам йўллаган эди. Аммо кема соҳилга яқинлашолмаганди. Яқиндагина Аляскада ташкил этилган тарихий жамиятнинг аъзолари Синотаф оролининг шарқий соҳилида хотира ёдгорлигини ўрнатди.

«УЗБЕККОНЦЕРТ»

Марказий «Пахтакор» стадионида

25, 26, 27 МАИ СОАТ 20.00 ДА
28 МАИ СОАТ 17 ВА 21.00 ДА

Алла Пугачёванинг қўшиқлар театри

«ЁШЛАР—ЁШЛАРГА»
КОНЦЕРТ ПРОГРАММАСИ

ПРОГРАММАДА:
АЛЛА ПУГАЧЕВА
КУЙЛАЙДИ ВА ЎЗ ДЎСТЛАРИ
Ольга КОРМУХИНА, Александр ЛЕВШИН, Филипп КИРКОРОВ, Руслан ГОРОВЕЦларни таништиради.

«РЕЦИТАЛ», «ГЕЛЛА», «А,СТУДИО», «БЕЛЫЙ КАМЕНЬ» группалари иштирок этади.

Билетлар стадион кассаларида ва билет тарқатувчилар томонидан соат 14.00 дан бошлаб сотилади.

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги

26-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
8 — 10 синфни тамомлаган ёшларни

ЎЗБЕК ВА РУС ГРУППАЛАРИГА
қуйидаги мутахассисликлар бўйича

Ўқувчилар қабул қилади

ЗАРГАРЛИК (1,5 — 3 йил);
ЧИННИГА ГУЛ СОЛИШ (1 — 3 йил);
ЧИННИ САРАЛОВЧИ (1 — 3 йил);
ЧИННИНИ ШАКЛЛАНТИРУВЧИ (1—3 йил);
САНОАТ МАШИНАЛАРИНИ РЕМОНТ ҚИЛАДИГАН СЛЕСАРЛАР (1 — 3 йил).

Билим юртига ёши 15 ва ундан юқори бўлган 8—10 синфни битирган Тошкент шаҳрида ҳамда Тошкент ва Калинин районларида истиқомат қилувчи йигит-қизлар қабул қилинади.

Ўқиш муддати 8-синф маълумотига эга бўлган ёшлар учун 3 йил.

Ўқишга қабул қилинганлар бош-оёқ кийим ва уч маҳал иссиқ овқат билан таъминланадилар.

10-синфни тамомлаган ёшлар учун ўқиш муддати 1—1,5 йил бўлиб, 30 сўм стипендия берилади. Ишлаб чиқариш практикаси вақтидаги иш ҳақининг 50 проценти ўқувчиларга тўланади.

Билим юртини тамомлаганларга эгаллаган мутахассислиги ҳақида диплом ва ўрта маълумоти ҳақида аттестат берилади. Шунингдек аъло баҳолар билан битирганлар олий ўқув юртларига имтиёзли равишда қабул қилинадилар.

Ўқиш муддати узлуксиз меҳнат стажига киради.

Билим юртида заргарлик ҳунарини ўрганган ўқувчилар Тошкент заргарлик заводига, чиннисозлик ҳунарини ўрганган ўқувчилар Тошкент чинни заводига ишга жойлаштирилади.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақидаги гувоҳнома, медицина справкаси (286-форма), 6 дона фотосурат (3х4 см.), таржимаи ҳоли, мактабдан характеристика, ота-онасининг иш жойидан справка.

Билим юрти адреси: Тошкент шаҳри, Собир Раҳимов райони, Сағбон кўчаси, 17-тупик, 4-уй (38, 59, 76, 166-автобусларнинг «Қўштут» бекати. Телефонлар—44-30-07, 44-15-86.

В. И. Ленин номидаги Тошкент электрон техника заводи базасидаги

39-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йили учун

қуйидаги ихтисосликлар бўйича

Ўқувчилар қабул қилади

ҚИЗЛАР УЧУН: ярим ўтказгичли приборлар ва интеграл микросхемаларни йиғувчилар, электрон саноат приборларини синовчилар, электрон саноат техника контроли бўлими контролёрлари;

ЙИГИТЛАР УЧУН: технологик ускуналарни созловчилар, радиоэлектрон аппаратураларнинг монтажчилари, кенг профилдаги станокчи.

ЎҚИШГА 8 ВА 10 СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИНИНГ КАЛИНИН, ОРЖОНИКИДЗЕ ВА ЯНГИЙЎЛ РАЙОНЛАРИДА ЯШОВЧИ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Ўрта маълумотлилар учун ўқиш муддати — 10 ой.

ЯРИМ ЎТКАЗГИЧЛИ ПРИБОРЛАР ВА ИНТЕГРАЛ МИКРОСХЕМАЛАРНИ ЙИҒУВЧИ, ЭЛЕКТРОН САНОАТ ТЕХНИКА КОНТРОЛИ БЎЛИМИ КОНТРОЛЁРИ, ЭЛЕКТРОН САНОАТ ПРИБОРЛАРИНИ СИНОВЧИ ИХТИСОСЛИГИ БЎЙИЧА ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ ҚИЗЛАР УЧУН ЎҚИШ ГРУППАЛАР КОМПЛЕКТЛАШГАНДАН СЎНГ БОШЛАНАДИ.

Бу группалардаги ўқувчи қизлар ҳар ойда 77 сўм ҳажмида стипендия билан таъминланадилар. Ўқишни битирганларга эгаллаган касби бўйича малака берилганлиги тўғрисидаги диплом берилади.

8-синф ҳажмида маълумотлилар учун ўқиш муддати — 3 йил.

Ўқишни битирганларга ўрта маълумот олганлиги ва эгаллаган касби бўйича малака берилганлиги тўғрисидаги диплом берилади.

Ўқувчилар ўқиш даврида ҳар куни 3 маҳал бепул овқат билан, ишлаб чиқариш практикаси даврида эса ишлаб топган меҳнат ҳақининг 50 проценти билан таъминланадилар.

Ўқиш муддати узлуксиз меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

БИЛИМ ЮРТИНИ АЪЛО БАҲОЛАР БИЛАН БИТИРГАНЛАР ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА ИМТИЁЗЛИ РАВИШДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИЛАР.

Билим юрти ўқувчиларни информация ва ҳисоблаш техникаси фани бўйича ўқитиш «КУВТ-86» ҳисоблаш машинасига, спорт базасига эга. Вокал-чолғу ансамбли, самбо секцияси, радио ва техника ижодкорлиги тўгараклари ишлайди.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш лозим: маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт, 086/У формадаги медицина справкаси, турар жойидан справка, 8 дона фотосурат (4 та 3х4 см. ва 4 та 4х5 см. ҳажмида), ота-онасининг иш жойидан справка.

Билим юртини битирганлар база корхонасига ишга юбориладилар.

Мурожаат учун адрес: 700005, Тошкент шаҳри, Ленин райони, «Весна» кўчаси, 17-уй (5, 12, 26, 69 «э», 183-автобусларнинг «Узбум», 1, 5, 26-трамвайларнинг «Фоменко кўчаси» бекатлари). Телефон — 91-14-51.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ

◎ Чиниқиш болаликдан, ёшликдан бошланади. Жисмоний тарбия ва спорт ишлари яхши йўлга қўйилган маориф масканларида келажак авлод баркамол бўлиб вояга етмоқда.

Ҳозир мактаб, билим юрти, техникум ва олий ўқув юртларида қизғин палла бошланди, ёзги имтиҳонларга тайёргарлик кўриляпти. Шунга қарамай жисмоний тарбия, спорт, чиниқтириш кун тартибидан тушаётгани йўқ. Бугунги «Жисмоний тарбия ва спорт» туркум материаллари ана шу масалага бағишланди.

Мактаб: ислоҳот қирралари

Давлат имтиҳони топширамиз

Умумтаълим мактаблари ислоҳоти маориф соҳасида катта ўзгаришларга олиб келмоқда. Битирувчи синфларга жисмоний тарбиядан давлат имтиҳони киритилгани фикримнинг яққол далилидир. Бундай синов тенгдошларимга катта масъулият юклади. Ўқув йили бошиданоқ тайёргарлик кўришни бошлаб юборганмиз.

Билим даргоҳидаги спорт майдончасида барча жиҳозлар мавжуд. Ҳозир жисмоний тарбия дарси ва бўш вақтларимизда кўпинча шу жойда шуғулланаяпмиз. Ўқитувчи Анатолий Яковлевич Шехцов ҳаракатларимизни диққат билан кузатиб, зарур кўрсатмалар беради.

Имтиҳон билетлари ўғил болалар ва қизлар учун алоҳида тузилган. Уларнинг ҳар бирида амалий ва назарий саволлар бўлиб, асосан енгил атлетика машқлари киритилган. Биз узоқ масофага югуриш, граната улоқтириш, швед нарвонида мушакларни чиниқтириш, узунликка сакраш сирларини ўрганиб олдик. Айниқса, Мавжуда Мирёқубова, Шаҳло Сиддиқова каби синфдошларимнинг маҳоратига қойил қолаяпмиз.

Ўйлайманки, жисмоний тарбия бўйича давлат имтиҳони топширилиши мактаб ўқувчиларини чиниқтиришда муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Г. МИРСОИПОВА,
Киров районидаги 230-мактабнинг 10-синф ўқувчиси.

Қувноқлар ва эпчиллар учрашуви

«Дўстлик эстафеталари» деб номланган спорт байрами Тошкент алоқа политехникумида бўлиб ўтди. Билим даргоҳининг катта спорт залига элетромеханика техникумининг талабалари ташриф буюрдилар.

Мусобақа иштирокчилари қувноқ эстафеталар, тош кўтариш, футбол, баскетбол каби спорт турлари бўйича беллашишди. Танаффусларда эса акробатикачиларнинг кўргазмали чиқишлари уюштирилди.

— Учрашувда вакилларимиз ғалаба қозонишди, — деди алоқа политехникуми жисмоний тарбия бўлимининг бошлиғи Т. Катаева. — Асосий масала бунда эмас. Мақсад талабалар ўртасида дўстлик алоқалари ўрнатиш, уларни чиниқтириб, соғлом бўлишларини таъминлашдир.

Ш. САЪДУЛЛАЕВ.

Намуна кўрсатиб

С. Раҳимов районидаги 102-махсус заиф эшитувчи болалар мактаб-интернатида баскетбол, футбол, стол тенниси каби 6 та спорт турлари бўйича секциялар ишлаб турибди. Ҳозир уларда 200 нафарга яқин ўқувчилар иштирок этишяпти.

Ўқитувчи Қобил Содиқов раҳбарлигидаги ёш баскетболчилар айниқса, муносиб ютуқларни қўлга киритишмоқда. Катта маҳорат тўплаган А. Маисеев, И. Бакликов, А. Гриштейнлар шаҳар терма командаси сафида ўйнамоқдалар. Кар ва заиф эшитувчи болалар ўртасида ўтказилган бу йилги республика биринчилигида пойтахтимиз вакиллари биринчи ўринни олишди.

Кураш секциясида шуғулланаётган Ҳ. Файзиев эса Киев шаҳрида ўтган ёш полвонларнинг Бутуниттифоқ мусобақасида кумуш, А. Новатов бронза медали совриндори бўлишди.

Жисмоний тарбия ва спорт ривожланиб бораётган мазкур билим даргоҳида бундай қувончли воқеаларнинг тез-тез гувоҳи бўлиш мумкин.

М. ХОЛМУҲАМЕДОВА.

Пойтахт ёшлари пешқадам

◎ «БУРЕВЕСТНИК» теннис кортида республика ёшларининг IV ёзги спорт ўйинлари программасидан ўрин олган теннис мусобақаси якунланди. Беллашувларда Сурхондарё, Самарқанд, Наманган, Сирдарё, Фарғона, Андижон, Хоразм, Бухоро, Тошкент областлари ва пойтахтимиздан ўғил болалар ва қизлар иштирок этишди.

Шахсий биринчиликда тошкентлик Дмитрий Эгамназаров ва Светлана Наумова ғолиб чиқдилар. Жуфт бўлиб теннис ўйнаш ва умумкоманда ҳисобида ҳам омад вакилларимизга кулиб боқди.

Кичкинтойлар яйрашди

◎ ГОРЬКИЙ номли маданият ва истироҳат боғида бўлиб ўтган спорт байрамига асосан боғчаларда тарбияланаётган болалар таклиф қилинди. Улар велопойга, югуриш, арқон тортиш ва бошқа баҳсларда иштирок этишди.

Шундан сўнг спорт ветеранларидан бир неча бор жаҳон, Европа ва олимпиада чемпиони, баскетболчи, Р. Салимова, бокс ва сузиш бўйича республикада хизмат кўрсатган тренер В. Михайловлар сўзга чиқиб, жисмоний тарбия ва спортнинг фойдаси, ўз ҳаёт йўллари ҳақида гапирдилар.

«Қизил чиннигул» ансамблининг чиқишлари, спорт викториналари байрамга алоҳида руҳ бағишлади.

О. МАҲМАЮСУПОВ.

ГТО нишондорлари

Маҳоратли спортчилар

— Спорт фаоллари ҳақида сўраяпсизми, 10-«А»да шундай азаматлар бор, — деди жисмоний тарбия ўқитувчиси Рихситилла Соатов бизни стадионга бошлар экан. — Қани юравералик-чи, ҳозир синфдан чақиртирамиз.

С. Раҳимов районидаги 28-ўрта мактабнинг спорт майдончасида футбол, баскетбол, енгил атлетика ва бошқа турлар бўйича бемалол машғулот ўтказса бўлади. Ҳатто бир чеккага ўрнатилган швед нарвончаларида болалар қўл-оёқ мушакларини мустаҳкамлашга мўлжалланган машқларни бажаришлари мумкин. Лекин штанга қўйиладиган темир «курси» негадир қийшайиб кетибди, дарвоза тўрлари йиртиқ, яроқсиз ҳолга келиб қолган.

— Сезиб турибман, мана бу ноxуш манзаралар ёқмаяпти, — хижолат тортди ҳамроҳимиз. — Яқин кунларда спорт майдони реконструкция қилинади. Фойдаланса бўладиган жиҳозларни ремонт қиламиз, масалан дарвоза тўрлари, баскетбол қалқонлари эса янгисига алмаштирилади. Шу мақсадда яқинда мактабга 1,5 минг сўмлик спорт инвентарлари олдик. Гимнастика машқларига мўлжалланган брусьялар ўрнатиш ниятимиз ҳам бор.

Шу пайт Рихситилла ака таъкидлаган ўқувчилар келиб қолишиб, суҳбатимиз бўлинди. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида мактаб фахри — Қодир Расулов, Шерзод Бобоев, Адҳам Икромовлар... Жисмонан соғлом ва бақувват кўринувчан бу қувноқ болалар бадантарбия билан шуғулланишлари яққол сезилиб турибди.

Оға-инилар деярли ҳар куни эрталаб мактаб стадионида учрашишади. Айлана йўлакча бўйлаб 2-3 маротаба югургач, бошқа ўқувчилар келгунча спорт залида чиниқиш машқларини бажарадилар. Кейин барча иштирокида эрталабки гимнастика машғулоти бошланади...

— Бу йил битирувчи синф ўқувчилари жисмоний тарбиядан давлат имтиҳони топширишади, — деди мактаб директори Х. Акмалов биз билан бўлган суҳбатда. — Ўз вақтида спорт билан шуғулланиб, мусобақаларга қатнашаётган болалар синовдан қийинчиликсиз ўтадилар.

Директор ҳақ гапни айтди. Уч спортчимиз бундай масъулиятни анча илгари ҳис қилишган. Масалан, Қодир болалигидан боксчи бўлишни орзу қиларди. Синфдоши Тоҳир Файзираҳмонов билан «Динамо» спорт жамиятига эргашса онаси: «Қўйсангчи, болам, бирор жойинг майиб бўлади», деб рухсат бермасди. Охири йиғлаб туриб олди... Мана, унинг бокс билан шуғулланаётганига 2 йилдан ошди. Айни пайтда Тошкент районидаги «Умид» хўжаликлараро спорт клубида ўз устида ишлаб, маҳорат сирларини қунт билан эгалламоқда. Ҳатто укалари Ҳасан ва Ҳусанларни жалб этди. Адҳам ҳам боксчи. Маҳалласидаги тенгқурлари билан «Пахтакор» стадиони қошидаги спорт клубига бориб юриб, спортнинг шу турига ҳавас қўйди. У икки кунда бир марта машғулотларга қатнашиб, 1,5-2 соат мобайнида машқ қилаяпти. Ҳозиргача «Спартак» спорт комплекси ва «Динамо» кўнгилли спорт жамиятлари томонидан уюштирилган ўртоқлик учрашувларининг совриндори бўлди.

— Мен эса Тошкент кўнгалантерея ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмасидаги дзю-до секциясида шуғулланаётган эдим, — деди Шерзод. — Афсуски, корхона раҳбарларининг кўрсатмаси билан беркитиб қўйилганига бир ойдан ошди. Энди ўрганган усулларимни мустақил такрорлаяпман. Мактабга турли хил тренажёрлар олинса яхши бўларди.

Қани энди билим даргоҳининг ўзида бокс, самбо ва дзю-до секциялари очилса. Болалар узоққа қатнаб бекорга вақт кетказишмас эди. Шундай имконият борми? Ўқитувчилар болаларнинг ўзларига тренерлик қилишни таклиф этишди. Лекин улар давлат имтиҳонлари яқинлашиб, қизғин тайёргарлик кетаётган бир пайтда вақт ажратолмадилар. Спортнинг бошқа турлари бўйича эса секциялар ишлаб турибди. Масалан, бу йилги шаҳар биринчилигида мактаб вакиллари иштирок этиб, футболдан фахрли ўринни эгаллашди.

Адҳам келажакда ким бўлишини уйидагилар билан маслаҳатлашиб кўришини айтди. Шерзод билан Қодирнинг эса Тошкент халқ хўжалиги институтига кириб ўқишни давом эттириш ниятлари бор. Улар қайси касбни танлашмасин, саломатлик, узоқ умр гарови бўлган спорт ҳамиша ҳамроҳ бўлади. Қани энди барча битирувчиларнинг кўксида югуриш, узунлик ва баландликка сакраш, турникда тортилиш каби ГТО кўпкураши нормаларини бажарганлиги ҳақидаги нишон ярақлаб турса...

С. ШОДИЕВ.

СУРАТДА: (чапдан) Ш. Бобоев, Қ. Расулов ва А. Икромовлар.

Х. Мирзакаримов фотоси.

Луқма

Бадантарбия афзалми ёки уйқу?..

Эрталаб, соф ҳавода бадантарбия қилишнинг ўзгача гашти бор. Бундай пайтда Тошкент давлат педагогика институти спорт майдончасида доимо 5-6 студент-ёшларни кўрасан, холос. Бўлмаса бу жойда 2 та ётоқхона бўлиб, 700 нафарга яқин йигит-қизлар яшашади. Майдончада шуғулланиш учун эса турник, штанга, швед нарвонлари, югуриш учун йўлакчалар ва бошқа шароитлар мавжуд. Шунга қарамай эрталаблари бўм-бўш, яратилган қулайликлардан кўпчилик фойдаланмаяпти.

Майдончада турли машқларни бажараётган ёшлар билан суҳбатлашдик.

— Биз эрта туриб жисмоний тарбия билан машғул бўлаяпмиз, — деди ўзини Қўлдош Эҳсонов деб таништирган йигит. — Мен тарих факультети спорт ишлари секторига мудирлик қиламан.

— Бошқа курсдошларингизни ҳам жалб қилмайсизми?

— Жуда кўп ундайман. Баъзилар оқшомлари дарс тайёрлаб, кеч ётишади. Шу боисданми, эрталаб туролмайдилар.

— Кишида аввало хоҳиш, ирода бўлмоғи лозим, — суҳбатга қўшилди Зуҳриддин Раҳимов. — Агар бирор кун югурмасам ниманидир йўқотиб қўйгандек ҳис қиламан, кайфиятим ҳам кўтарилмайди. Очиғи, ҳали тенгдошларимиз тоза ҳаво, эрталабки бадантарбиянинг қадрига етишаётгани йўқ.

Унинг фикрини Феруза Болтабоева ҳам маъқуллади. Хўш, бошқалар-чи? Шуни таъкидлаш лозимки, жисмоний тарбия дарслари ва спорт мусобақаларига тайёргарлик кўрилаётганда устозлар эрталабки ҳаракатнинг организмга фойдаси тўғрисида кўп гапиришади. Лекин ёшларнинг асосий қисми бунга бефарқ муносабатда бўлмоқдалар. Балки жамоатчи-инструкторлар тайёрлаб, саломатлик группалари тузиш зарурдир. Олий ўқув юртининг жисмоний тарбия ишлари бўйича ташкилотчиси Б. Гаджиев, қолаверса касаба союз ташкилоти ва студентлар совети шу ҳақда чуқурроқ ўйлаб кўрсалар фойдадан холи бўлмасди.

И. ЖУМАЕВ.

Муҳаррир
Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

Китобсеварлар диққатига!

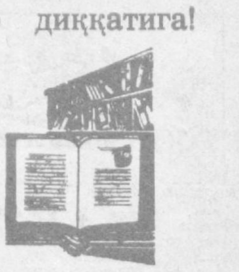

«ТАШКНИГА» ШАҲАР
КИТОБ САВДОСИ
ИДОРАСИНИНГ

17-«ОБУНА НАШРЛАРИ» МАГАЗИНИ
ҚУЙИДАГИ НАШРЛАРГА

ОБУНА ЎТКАЗАДИ

Д. ГРАНИН. Асарлар тўплами, 5 томлик. Бай ҳақи — 1 сўм.

А. ЧАКОВСКИЙ. Асарлар тўплами, 7 томлик. Бай ҳақи — 2 сўм.

Г. ФЕДОСЕЕВ. Асарлар тўплами, 3 томлик. Бай ҳақи — 1 сўм.

1989 йил 27 май соат 9 дан 17.00 гача олдиндан рўйхатга ёзилинади.

АБОНЕМЕНТЛАР ЮТУҒИ — СОАТ 18.00 ДА ЎЙНАЛАДИ.

Ютуқ чиққан абонементлар — 28, 29, 30 майда берилади.

Рўйхатга ёзилиш вақтини тезлаштириш ва вақтни тежаш мақсадида обуна бўлиш — ютуқ ўйинида қатнашиш хоҳишини билдирган кишилардан ўзлари билан шахсий паспортлари ва уй адреси, фамилия, исми ва отасининг исми аниқ ва равшан кўрсатиб тўлдирилган почта откриткасини олиб келишларини сўраймиз.

Бир оила учун юқорида кўрсатилган нашрлардан фақат биттасига ёзилиш ҳуқуқи берилган.

Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, шахсий гувоҳномаларини кўрсатган ҳолда 1989 йил 27 майда навбатдан ташқари рўйхатга ёзилиш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

УЛУҒ ВАТАН УРУШИ ИНВАЛИДЛАРИ 28 МАЙ СОАТ 10 ДАН 12.00 ГАЧА РЎЙХАТГА ЁЗИЛАДИЛАР.

АБОНЕМЕНТЛАР ЮТУҒИ — СОАТ 12.00 ДА ЎЙНАЛАДИ.

Ютуқ чиққан абонементлар Улуғ Ватан уруши инвалидларига бир ҳафта мобайнида берилади.

ОБУНАЧИЛАРГА ҚУЙИДАГИ КИТОБЛАРНИНГ НАВБАТДАГИ ТОМЛАРИ БЕРИЛАДИ.

М. АЛЕКСЕЕВ, 4 том.
Э. БАЗЕН, 4-том.
М. ЕФРЕМОВ, 5-том (1-китоб).
ЎҚИТУВЧИ КУТУБХОНАСИ, 15-китоб (Л. Толстой, 3-китоб).
Р. ОЛДИНГТОН, 3, 4-китоблар.
Д. ОСТЕН, 2-китоб.
К. СИМОНОВ, «Ўликлар ва тириклар», 1-китоб.

Магазин адреси: Тошкент шаҳри, ЎзССР 50 йиллиги проспекти, 7-уй. Справкалар учун телефон — 44-57-41.

ҲУРМАТЛИ ТОШКЕНТЛИКЛАР ВА
ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ!

Тошкентдаги республика
отчопари

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЭНГ ЙИРИК ОТ-СПОРТ МАРКАЗИ ҲИСОБЛАНАДИ

СИЗЛАРНИ ҲАР ЯКШАНБА КУНИ, СОАТ 11.00 ДА ТОШКЕНТ ОТЧОПАРИГА ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ.

Ҳозир отчопарда мавсум очилган.

ЯКШАНБА КУН ПРОГРАММАСИДА:

Группали шахсий ва анъанавий совринлар ўйналади.

Мусобақаларда колхозлар, совхозлар ва Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССРнинг от заводларида етиштирилган энг яхши отлар қатнашади.

Ҳамма хоҳловчиларни от-спорт лотереясида қатнашишга таклиф қиламиз.

ТОТАЛИЗАТОР —

Бир маротаба отда чопиш ёки пойга ўйинида қатнашиш учун бир дона билет қиймати — 1 сўм.

ҚУЙИДАГИЛАР ДОИМ СИЗЛАРНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА:

Отда сайр қилиш учун от бериб туриш прокати бутун йил мобайнида ишлайди (душанбадан ташқари). Отчопар корхоналар, олий ва ўрта ўқув юртлари ҳамда муассасаларнинг раҳбарлари билан шартномалар тузади.

Отни бир соатга прокатга бериш қиймати — 3 сўм.

Энг жажжи ташриф буюрувчилар учун болалар фаэтонини таклиф қиламиз.

Битта билетнинг қиймати — 30 тийин. Прокат соат 10 дан 18.00 гача ишлайди.

«Бега» ресторани — соат 12 дан 23.00 гача очиқ, танаффус соат 17 дан 18.00 гача.

Отчопар адреси: Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги проспекти, метронинг «С. Раҳимов станцияси». Телефонлар: 76-76-28, 76-75-47.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 26/V да **Дон Кихот** (19.00), 27/V да **Севилья сартароши** (19.00), 28/V да **Аловиддиннинг сеҳрли чироғи** (12.00), **Икки дил достони** (19.00).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ БИНОСИДА — **А. Лоҳутий номидаги Тожик давлат академик драма театрининг гастроллари** — 27/V да **Шоҳ Эдип** (19.30), 28/V да **Шум жиян** (19.30).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 26/V да **Тошболта ошиқ** (19.30), 27/V да **Нурхон** (19.30), 28/V да **Зўлдир** (19.30).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 26/V да **Алвидо, ҳаёт** (19.30), 27/V да **Майсаранинг иши** (18.00), 28/V да **Паранжи сирлари** (19.30).

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Ленинград цирки томошалари** 26/V да 19.30 да; 27/V да 16, 19.00 да; 28/V да 12, 15, 18.00 да).

Кино

**26, 27 МАЙДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:**

Санъат саройи — «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (16, 18.30, 20.40).

Чайка — «ТИМСОҲ ДАНДИ-2» (16, 18.30, 21.00).

Ватан — «ХУДОНИНГ ОШНАСИ» (16, 18, 20, 21.30).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «ТИМСОҲ ДАНДИ-2» (16, 18.30, 21.00)

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ЯККА ЎЗИ» (жуфт соатларда).

Дружба — «МАҚОЛА» (ҳар соатда).

Қозоғистон — «ТИМСОҲ ДАНДИ-2» (16, 17, 18.30, 20.00).

К. Ерматов номли — «ЯККА ЎЗИ» (тоқ соатларда).

Восток — «ҚОРА ОЙ»НИНГ ЧИҚИШИ» (17, 19, 20.40).

Лисунов номли — «ҒИРТ ЕЛҒОНЧИ» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Фестиваль (ёзги) — «ҚОРА ОЙ»НИНГ ЧИҚИШИ» (21.40).

Хива (ёзги) — «ЗУМРАД ТОШ МОЖАРОСИ» (21.40).

Автомат-жавоб берувчи телефонлар:

Дружба — 67-96-87
Ўзбекистон ССР 25 йиллиги — 53-65-87
С. Раҳимов номли—48-46-71
Ҳамза номли — 91-10-51
Искра — 39-14-59.
Тинчлик — 58-34-88.

Тошкент шаҳар, А. Икромов районидаги 236-ўрта мактаб томонидан **Ермуҳамедова Нигора Сакиевна** номига берилган 855288 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Қашқадарё область Чироқчи районидаги 8-ўрта мактаб томонидан **Ҳайдавалов Бурхон Пардаевич** номига берилган В-449817 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»
(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ:
700083, Тошкент,
Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: қабулхона—32-53-76; бўлимлар: партия турмуши ва совет қурилиши—32-57-84; экономика ва шаҳар хўжалиги —32-54-19; ижтимоий масала — 32-53-10; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66, 32-54-15; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Якшанбадан ташқари, ҳар куни чиқади.

Р—00352. Ички саҳифаларга 19.00 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). Б. 3001. Индекс 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10